

Załącznik do Uchwały Rady Miasta Sulejówek

Nr.....z dnia

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA SULEJÓWEK NA LATA 2021-2027

Sulejówek, 2021 r.

WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sulejówek na lata 2021-2027 jest dokumentem, który na poziomie zarządzania lokalnego (miejskiego) pełni zasadniczą rolę wśród planów strategicznych przygotowywanych w obszarze polityki społecznej. Pozwala na racjonalizację tej polityki, określa misję oraz wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować społeczne skutki kwestii społecznych.

Dokument stanowi podstawę do realizacji zadań Miasta Sulejówek, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, a także mają doprowadzić do integracji społecznej.

Niniejsza strategia została opracowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku przy wsparciu ekspertów zewnętrznych. Strategia jest dokumentem uspołecznionym. W pracach nad nim uczestniczyli przedstawiciele samorządu lokalnego, środowisk pomocy społecznej, mieszkańcy oraz eksperci zewnętrzni.

Dokument ma charakter kilkuletni. Został przygotowany na lata 2021- 2027. Jest zgodny z założeniami odnoszących się do polityki społecznej dokumentów strategicznych przygotowanych na poziomie europejskim, ogólnopolskim, samorządowym i umożliwia ubieganie się o środki zewnętrzne, m.in. z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej.

W pracach nad Strategią podstawowym problemem jest zdefiniowanie pojęcia „rozwiązywanie problemów społecznych”. Wielu profesjonalistów i praktyków wskazuje na istotny udział w rozwiązywaniu problemów samych osób dotkniętych dysfunkcją i poprzez wzmacnianie kompetencji tych osób uświadamianie podmiotowości w wychodzeniu z problemu. Istotne jest zorganizowanie profesjonalnej pomocy nakierowanej na udzielanie wsparcia dla osób chcących zmieniać siebie i swoje otoczenie oraz zorganizowanie odpowiedniego systemu umożliwiającego rozwój potencjału społecznego osób i ich rodzin. Wyręczanie w działaniach osoby mającej problemy niewiele zmienia, a często jest ubezwłasnowolnianiem tej osoby i naruszaniem jej godności.

Cele integracji powinny być wyrazem dążeń i aspiracji społeczności lokalnej zmierzających do rozwiązania zidentyfikowanych problemów, likwidacji barier i zagrożeń oraz do wykorzystania wszelkich szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym dla przyszłej integracji. Strategia jest więc instrumentem umożliwiającym podejmowanie decyzji zarówno w najbliższym okresie, jak i w odległej perspektywie. Zasady realizacji polityki długofalowej określają cele strategiczne i zadania związane z ich realizacją, działania i decyzje zarówno w najbliższym okresie, jak i decyzje w dalszym okresie powinny być podejmowane na podstawie niniejszej strategii.

Społeczna akceptacja oraz identyfikacja mieszkańców z wypracowanymi celami dają szansę władzy lokalnej na przejście z poziomu administrowania do poziomu zarządzania polityką społeczną. Jako element żywy Strategia będzie podlegać ciągłym zmianom – będą pojawiać się nowe, ważne cele, a część z przedstawionych w dokumencie straci swoją aktualność. Ten ciągły proces zmian jest jak najbardziej pożądanym, ponieważ będzie on miernikiem działań i dążeń społeczności lokalnej.

Problemy społeczne nie dotyczą tylko działań pomocy społecznej. Z problemami społecznymi spotykają się poza pracownikami socjalnymi także pracownicy policji, oświaty, ochrony zdrowia a w przypadku powiatu – organy zatrudnienia. Zakres problemów społecznych w mieście znacznie przekracza obszary działań ośrodka pomocy społecznej. Większość strategii tak jak niniejszy dokument

zawęża się do obszaru zagadnień z perspektywy ośrodka pomocy społecznej.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sulejówek w ujęciu lokalnym określa cele strategiczne i działania przede wszystkim w obszarach:

- edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej;
- pomoc społeczna, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie i pomoc ofiarom przemocy w rodzinie, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym, pomoc rodzinie z problemami społecznymi;
- profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii.

Osoba lub rodzina „z problemami”, której udzielono pomocy w tych obszarach, będzie bardziej zmotywowana do aktywności w życiu społecznym z adekwatnym poczuciem wartości, mająca świadomość współodpowiedzialności za rozwiązywanie problemów, które spotkała.

Strategia stanowi materiał wyjściowy do opracowania szczegółowych programów i projektów w zakresie polityki społecznej. Skuteczność wyznaczonych w niej działań pomocowych będzie zależała zarówno od posiadanych i pozyskanych przez miasto środków finansowych, jak i szerokiej, aktywnej i skoordynowanej współpracy przedstawicieli administracji samorządowej i partnerów społecznych w tym organizacji pozarządowych.

WSTĘP	1
1. Podstawy prawne opracowania strategii	4
Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla	5
2. Uczestnicy, proces uspołeczniania, procedury	7
3. Charakterystyka środowiska społecznego	8
Położenie i terytorium	8
Podstawowe dane demograficzne	9
Rynek pracy	10
Infrastruktura edukacyjna i kulturalna	11
Infrastruktura edukacyjna	11
Infrastruktura kulturalna i sportowa	12
Pomoc społeczna	12
Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Sulejówek	13
Wspieranie rodziny i piecza zastępcza	14
4. Diagnoza problemów społecznych	15
5. Rekomendacje dla Sulejówka	25
6. Pozycja strategiczna Miasta Sulejówek	33
Analiza SWOT	33
Prospektywna wizja sposobów rozwiązywania problemów społecznych	40
Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja	43
Cele strategiczne	43
Cele szczegółowe i ich realizacja	44
7. Zakładane rezultaty realizacji strategii	52
8. System zarządzania, Aktualizacja strategii, Ramy finansowe, Ewaluacja.	53
Podmioty zarządzające realizacją strategii	53
Instrumenty realizacji Strategii	54
Aktualizacja strategii	55
Finansowanie strategii	55
Ewaluacja	56
9. Zestawienie tabel, wykresów, map	57

1. PODSTAWY PRAWNE OPRACOWANIA STRATEGII

Podstawą prawną opracowania niniejszej Strategii jest Ustawa z dnia 12 marca 2004 o pomocy społecznej (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 1876 ze zm.) obliguje Gminy do opracowania strategii rozwiązywania problemów społecznych. Według art. 17. ust. 1. w/w Ustawy:

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy:

1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka [...].

Poza tym należy nadmienić także o następujących aktach prawnych, w oparciu o które jest opracowana niniejsza Strategia:

- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1372);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz.U. 2020 poz. 821 ze zm.);
- ustawa z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 111 ze zm.);
- ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz.U. 2021 poz. 887 ze zm.);
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. 2021 poz. 1249, ze zm.);
- ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (tj. Dz. U. 2021 poz. 1100, ze zm.);
- ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (tj. Dz. U. 2020 poz. 176);
- ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (tj. Dz.U. 2021 poz. 1573);
- ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (t.j. Dz. U. 2019 poz. 2133, ze zm.);
- ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (t. j. Dz. U. 2020 poz. 1057, ze zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r., poz. 1119) stanowi: *Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych stanowiącego część strategii rozwiązywania problemów społecznych, uchwalanego corocznie przez radę gminy, uwzględniającego cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Gminny program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w tym programie. W celu realizacji gminnego programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać pełnomocnika (art. 4.1 ust 2).*
- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r o przeciwdziałaniu narkomanii (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050) stanowi: *Wójt (burmistrz, prezydent miasta) w celu realizacji zadań, o których mowa w ust. 1, opracowuje projekt Gminnego Programu Przeciwdziałania Narkomanii, zwanego dalej „Gminnym Programem”, biorąc pod uwagę cele operacyjne dotyczące przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Gminny Program stanowi część gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych (art. 10 ust. 2).*

Podczas realizacji strategii znajdzie również potrzeba odwołania się do innych aktów prawnych, m.in. z zakresu edukacji, kultury, ochrony zdrowia i budownictwa socjalnego.

Powiązanie z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla

Niniejsza Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych jest spójna z celami **Strategii Rozwoju Miasta Sulejówek na lata 2016-2025**, w tym:

Celem 1: Silne, zintegrowane i aktywne społeczeństwo obywatelskie Miasta.

Celem 1.1: Aktywna postawa społeczna mieszkańców Miasta.

Celem 1.3: Trwałe ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego grup zagrożonych patologiami i bezrobociem.

Celem 3: Odpowiadające potrzebom mieszkańców i środowiska bytowo-komunalne warunki życia w mieście.

Prezentowana Strategia jest jednym ze sposobów realizacji strategii rozwoju Miasta Sulejówek i dokumentem wdrażającym politykę lokalną, a w wyniku tego dokumentem wypełniającym politykę regionalną i krajową. Poniżej ukazano sprzężenie niniejszego dokumentu z wybranymi dokumentami strategicznymi wyższego szczebla, włączając te, które wydaje Unia Europejska.

Europa 2020 – Strategia na rzecz inteligentnego i zrównoważonego rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu¹

Strategia „Europa 2020” jest strategią Unii Europejskiej, która ma na celu likwidację problemów wynikających z kryzysu gospodarczego. Co więcej, ma pomóc poprawić niedopracowania europejskiego wzoru wzrostu gospodarczego. Unia Europejska wskazała sobie konkretne cele tworzące jeden plan, które obejmują innowację, edukację, zatrudnienie, włączenie społeczne i zmiany klimatu/ energii, które powinno wypełnić się do 2020 roku. W każdym z tych zakresów państwa członkowskie określiły z kolei własne krajowe zamierzenia. Precyzyjne działania na poziomie zarówno unijnym, jak i krajowym intensyfikują realizację strategii.

Strategia Europa 2020 obejmuje trzy sprzężone ze sobą priorytety:

- rozwój inteligentny: rozwój gospodarki opartej na wiedzy i innowacji;
- rozwój zrównoważony: wspieranie gospodarki efektywniej korzystającej z zasobów, bardziej przyjaznej środowisku i bardziej konkurencyjnej;
- rozwój sprzyjający włączeniu społecznemu: wspieranie gospodarki o wysokim poziomie zatrudnienia, zapewniającej spójność społeczną i terytorialną.

Rada Ministrów w 2020 r. przyjęła Krajowy Program Reform na rzecz realizacji strategii Europa 2020. Aktualizacja 2020/2021.

Realizacja założeń niniejszej Strategii da możliwość rozwoju sprzyjającego integracji społecznej. Wspieranie osób zagrożonych izolacją społeczną, w tym osób starszych jest jednym z obszarów priorytetowych Miasta Sulejówek.

Osiągnięcie spójności społecznej jest możliwe poprzez pomoc skierowaną do środowisk dysfunkcyjnych, więc działania realizowane w ramach Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wpisują się w realizację prognozowanych rezultatów z wdrożenia Strategii Unii Europejskiej.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju "Polska 2030". Trzecia fala nowoczesności.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju "Polska 2030" jest dokumentem wskazującym główne tendencje,

1 Dokument nadal obowiązuje.

wyzwania i schematy rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania państwa. Najistotniejszym zadaniem w/w Strategii jest poprawa jakości życia obywateli. W zgodzie z wykonaną diagnozą przygotowaną na potrzeby sporządzenia Długookresowej Strategii, rozwój Polski winien odbywać się w trzech strategicznych obszarach w sposób równoczesny. W pierwszym obszarze "Konkurencyjność i innowacyjność gospodarki" wymienia się między innymi działania w zakresie rozwoju Kapitału Ludzkiego. W obszarze "Efektywność i sprawność państwa" jednym z obszarów strategicznych jest Kapitał społeczny, tworzenie warunków do rozwoju aktywnego społeczeństwa obywatelskiego.

Zgodnie z w/w dokumentem aby mówić o rozwoju kapitału ludzkiego niezbędne jest aktywizowanie rezerw na rynku pracy, zwiększenie liczby zatrudnionych, podniesienie aktywności zawodowej kobiet, osób niepełnosprawnych, poprawę dostępności do zasobów mieszkaniowych, wsparcie rodzin w edukacji i opiece nad dziećmi w wieku 0-5 lat, elastyczne zatrudnienie, zapewnienie jak największej adresowalności świadczeń i zasiłków i rozwój ekonomii społecznej.

Wsparcie kierowane do mieszkańców Sulejówka w ramach zadań Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz programów, projektów socjalnych, przygotowanych w celu realizacji strategii wpłynie bardzo korzystnie na rozwój kapitału społecznego.

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (*współdziałanie, kultura, kreatywność*) 2030 (kontynuacja Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2020), powstała w odpowiedzi na doświadczenia w obszarze funkcjonowania systemu zarządzania rozwojem kraju. Cel główny Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego 2030 stanowi wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków, który odnosi się do zagadnień jednego z obszarów wpływających na osiągnięcie celów: Kapitał ludzki i społeczny.

Cel główny SRKS 2030 doprecyzowują trzy cele szczegółowe:

Cel 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne;

Cel 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich;

Cel 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Współpraca różnych podmiotów aktywnych w sferze społecznej, takich jak: organizacje społeczne czy podmioty publiczne będzie umożliwiała realizację określonych celów. Działania skierowane do beneficjentów MOPS w Sulejówku będą miały wpływ na osiągnięcie wyżej wymienionych założeń, a zwłaszcza na zwiększenie aktywności i wzrost poziomu umiejętności wspomagających rozwój kapitału społecznego.

Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030” jako cel główny zakłada redukcję ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawę dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne.

Określone na podstawie diagnozy priorytety i działania koncentrują się na obszarach:

- przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- przeciwdziałania bezdomności,
- rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia,
- wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,
- wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy.

We wszystkich tych obszarach uwzględniono działania na rzecz przejścia z opieki instytucjonalnej do opieki rodzinnej i środowiskowej, zgodnie z paradygmatem deinstytucjonalizacji przyjętym zarówno na

szczeblu UE jak i w polskiej krajowej polityce społecznej.

Działania zawarte w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sulejówek wpisują się w priorytety i kierunki działań w/w Programu.

Dokument Rady Ministrów **Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. BEZPIECZEŃSTWO-UCZESTNICTWO-SOLIDARNOŚĆ** jest podstawą do aktualnie prowadzonych działań przez samorząd Miasta Sulejówek i wytycza obszary przedsięwzięć na najbliższe lata. Obszary te obejmują:

- I. Kształtowanie pozytywnego postrzegania starości w społeczeństwie.
- II. Uczestnictwo w życiu społecznym oraz wspieranie wszelkich form aktywności obywatelskiej, społecznej, kulturalnej, artystycznej, sportowej i religijnej.
- III. Tworzenie warunków umożliwiających wykorzystanie potencjału osób starszych jako aktywnych uczestników życia gospodarczego i rynku pracy, dostosowanych do ich możliwości psychofizycznych oraz sytuacji rodzinnej.
- IV. Promocja zdrowia, profilaktyka chorób, dostęp do diagnostyki, leczenia i rehabilitacji.
- V. Zwiększanie bezpieczeństwa fizycznego – przeciwdziałanie przemocy i zaniedbaniom wobec osób starszych.
- VI. Tworzenie warunków do solidarności i integracji międzypokoleniowej.
- VII. Działania na rzecz edukacji dla starości (kadry opiekuńcze i medyczne), do starości (całe społeczeństwo), przez starość (od najmłodszego pokolenia) oraz edukacja w starości (osoby starsze).

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego 2030.

Misja rozwoju województwa brzmi: pragmatyczne dążenie do najpełniejszego i innowacyjnego wykorzystania przewag i szans, odwrócenia niekorzystnych tendencji demograficznych oraz podniesienia jakości życia mieszkańców przy jednoczesnej dbałości o stan środowiska.

Jednym z sześciu celów strategicznych jest **Koncentracja na budowie kapitału ludzkiego i bazy dla innowacyjnej gospodarki.**

Realizacja niniejszej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wpisuje się w założenia zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Mazowieckiego, zwłaszcza w zakresie aktywizacji społeczeństwa, budowy kapitału ludzkiego.

.

2. UCZESTNICY, PROCES USPOŁECZNIANIA, PROCEDURY

Uspołecznienie procesu planowania strategicznego jest wymogiem Unii Europejskiej i wiąże się w praktyce z zastosowaniem w procesie planowania co najmniej dwóch z czterech niżej podanych zasad polityki strukturalnej Unii Europejskiej:

- programowanie – obowiązek tworzenia długookresowych strategii i planów rozwoju na poziomie narodowym, wojewódzkim i wszędzie tam, gdzie jest to uzasadnione potrzebami lokalnymi – także na poziomie gmin i powiatów;
- subsydiarność – jasne określenie kompetencji władzy wykonawczej różnych szczebli i upoważnienie (na mocy stosowanych aktów prawnych) samorządów do programowania i realizacji polityki społecznej regionu;

- partnerstwo – statutowy obowiązek konsultowania polityki społecznej z partnerami społecznymi na każdym poziomie programowania polityki społecznej;
- koncentracja – wybór i ustalenie hierarchii priorytetów w ramach programów operacyjnych i systematyczne zwiększanie przydziału środków na te działania w obszarach, na których koncentrują się problemy społeczne i ekonomiczne.

W poniższej strategii zostały uwzględnione wszystkie wyżej wymienione zasady.

Słownik pojęć

Wizja - dokąd zmierzamy, kim chcemy się stać, w imię jakich wartości działamy,

Misja – sens naszego istnienia i działania,

Priorytety – najważniejsze cele, pierwszoplanowa sprawa,

Cele (kierunki strategiczne) – opisują pożądane zmiany struktury powiązań i jakości w podsystemach rozwoju,

Zadania – upodmiotowiony harmonogram działań (programów, czasów).

3. CHARAKTERYSTYKA ŚRODOWISKA SPOŁECZNEGO

Położenie i terytorium

Sulejówek to miasto leżące w centralnej Polsce. Należy do województwa mazowieckiego, powiatu mińskiego. Jest siedzibą gminy miejskiej Sulejówek.

Mapa 1. Położenie Sulejówka na tle powiatu i województwa

Źródło: Vademecum Samorządowe,

<https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/statystyczne-vademecum-samorzadowca>

Zasoby mieszkaniowe na terenie Sulejówka

Całkowite zasoby mieszkaniowe w gminie Sulejówek to 7 695 nieruchomości. Na każdych 1000 mieszkańców przypada 388 mieszkań. Jest to wartość znacznie mniejsza od wartości dla województwa mazowieckiego oraz porównywalna do średniej dla całej Polski.

Biorąc pod uwagę instalacje techniczno-sanitarne:

- 96,41% mieszkań przyłączonych jest do wodociągu,
- 94,92% nieruchomości wyposażonych jest w ustęp spłukiwany,
- 93,05% mieszkań posiada łazienkę,

- 87,03% korzysta z centralnego ogrzewania,
- 78,62% z gazu sieciowego.

Wykres 1. Liczba mieszkań na terenie Sulejówka: ogółem w latach 1995- 2018

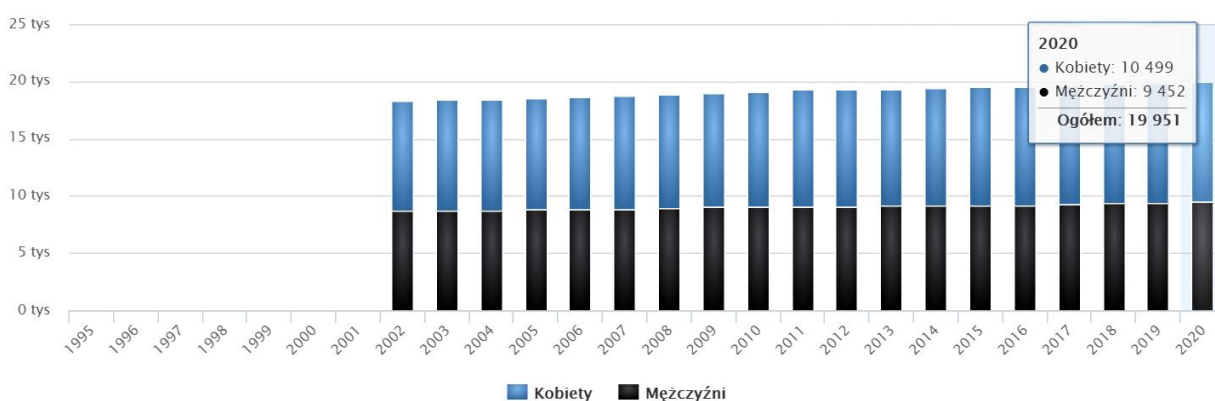
Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Podstawowe dane demograficzne

Według Banku Danych Lokalnych (GUS) Sulejówek miał w 2020 r. 19 951 mieszkańców, z czego 52,6% stanowią kobiety, a 47,4% mężczyźni. W latach 2002-2020 liczba mieszkańców wzrosła o 9,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 41,7 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa mazowieckiego oraz porównywalny do średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Struktura demograficzna przedstawia się następująco: 57,8% mieszkańców Sulejówka jest w wieku produkcyjnym, 19,2% w wieku przedprodukcyjnym, a 22,9% mieszkańców jest w wieku poprodukcyjnym.

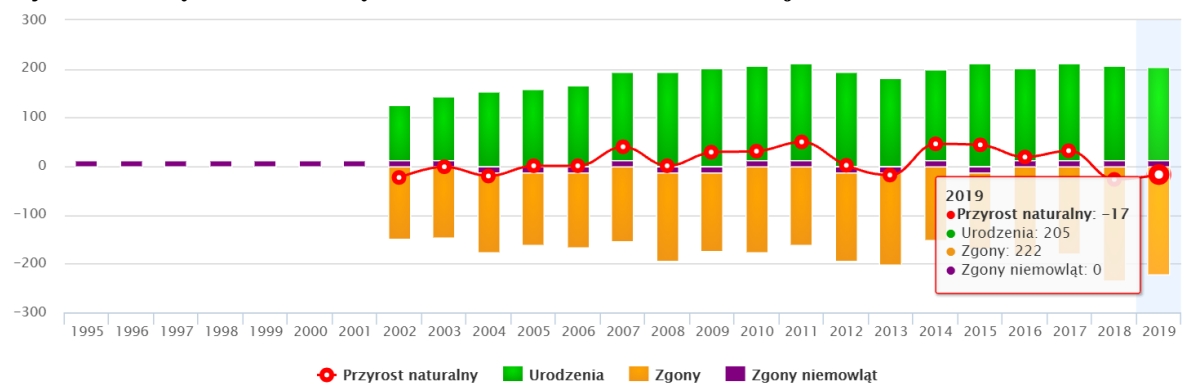
Wykres 2. Ludność gminy Sulejówek w latach 1995- 2020 r.

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Sulejówek ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -17. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -0,86 na 1000 mieszkańców Sulejówka. W 2019 roku urodziło się 205 dzieci, w tym 46,3% dziewczynek i 53,7% chłopców. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,92 i jest większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

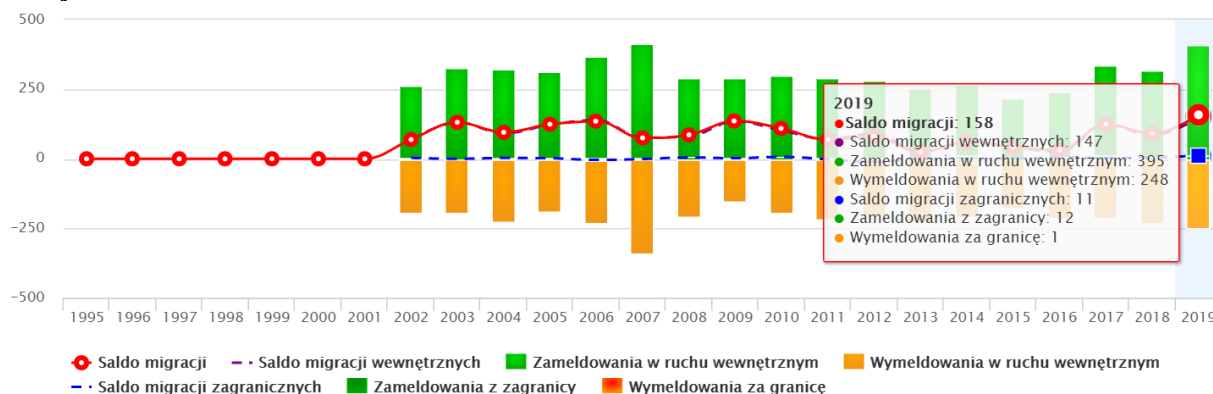
Wykres 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie Sulejówka w latach 1995- 2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

W 2019 roku zarejestrowano 395 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 248 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla Sulejówka 147. W tym samym roku 12 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 1 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące 11.

Wykres 4. Zameldowania, wymeldowania i saldo migracji w latach 1995- 2019 na terenie gminy Sulejówek

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Rynek pracy

W 2019 roku przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w Sulejówku wynosiło 4 373,77 PLN, co odpowiada 84.40% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce.

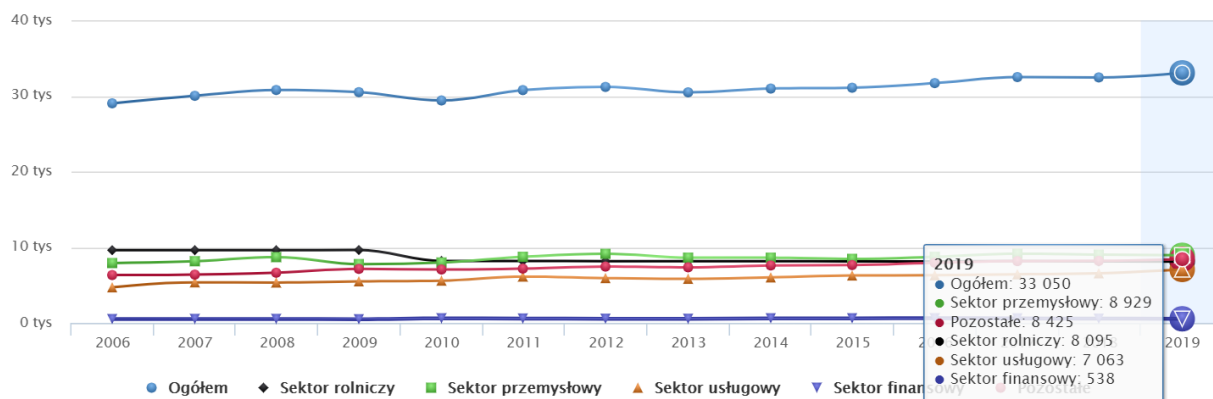
Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców Sulejówka 2 052 osób wyjeżdża do pracy do innych miast, a 875 pracujących przyjeżdża do pracy spoza gminy - tak więc saldo przyjazdów i wyjazdów do pracy wynosi -1 177.

Wśród aktywnych zawodowo mieszkańców:

- 24,5% aktywnych zawodowo mieszkańców Sulejówka pracuje w sektorze rolniczym (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo),
- 27% w przemyśle i budownictwie,

- 21,4% w sektorze usługowym (handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja),
- 1,6% pracuje w sektorze finansowym (działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości).

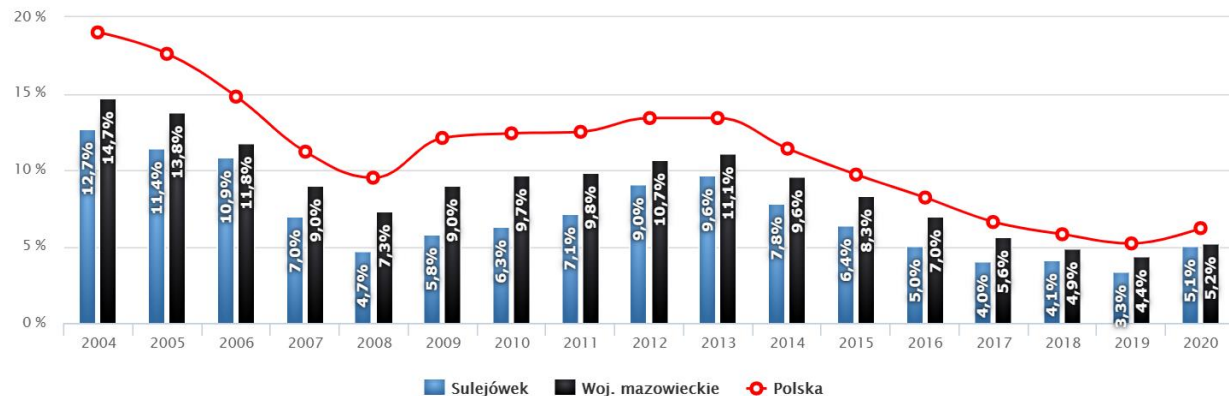
Wykres 5. Liczba pracujących według sektorów w latach 2006- 2019 na terenie gminy Sulejów

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Bezrobocie rejestrowane w gminie Sulejów wynosiło w 2019 roku 5,1% (5,1% wśród kobiet i 5,0% wśród mężczyzn). Jest to znacznie mniej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla województwa mazowieckiego oraz znacznie mniej od stopy bezrobocia rejestrowanego dla całej Polski.

Wykres 6. Liczba bezrobotnych na terenie gminy Sulejów w latach 2004- 2019

Źródło: BDL GUS, <https://bdl.stat.gov.pl/>

Infrastruktura edukacyjna i kulturalna

Analizując sytuację społeczno-ekonomiczną Sulejówka należy również zwrócić uwagę na infrastrukturę edukacyjną, kulturalną i zdrowotną. W obszarze polityki społecznej na terenie gminy działa szereg instytucji, których główny celem są działania z obszaru pomocy społecznej, a także edukacji, kultury, sportu i rekreacji oraz profilaktyki zdrowotnej.

Infrastruktura edukacyjna

W 2020 r. na terenie Sulejówka funkcjonowały 2 publiczne i 5 niepublicznych przedszkoli:

- Miejskie Przedszkole nr 1 – 207 dzieci;

- Miejskie Przedszkole nr 2- 225 dzieci;
- Niepubliczne Przedszkole „Oleńka” – 40 dzieci;
- Niepubliczne Przedszkole „Delfinek” – 141 dzieci;
- Niepubliczne Przedszkole „Przytulanka” – 37 dzieci;
- Niepubliczne Przedszkole „Koci – Łapci” – 16 dzieci;
- Niepubliczne Przedszkole „Gagatek” – 5 dzieci.

Ponadto na terenie miasta funkcjonują cztery publiczne szkoły podstawowe:

- Szkoła Podstawowa nr 1 im. Pierwszego Marszałka Polski Józefa Piłsudskiego – 730 uczniów;
- Szkoła Podstawowa nr 2 z Oddziałami Integracyjnymi im. S. Czarnieckiego – 259 uczniów;
- Szkoła Podstawowa nr 3 im. Marszałka Piłsudskiego – 695 uczniów;
- Szkoła Podstawowa nr 4 im. J. Korczaka – 334 uczniów.

Ponadto funkcjonują 4 szkoły podstawowe niepubliczne:

- Szkoła Podstawowa Benedykta – 299 uczniów;
- Prywatna Szkoła im. Z. i J. Moraczewskich – 824 uczniów;
- Prywatna Szkoła Podstawowa Centrum Edukacyjne – 87 uczniów;
- Prywatna Szkoła Podstawowa im. Rodziny Moraczewskich – 29 uczniów.

Na terenie Sulejówka funkcjonuje jedna publiczna szkoła ponadpodstawowa:

- Zespół Szkół Ponadpodstawowych im. I. J. Paderewskiego – 298 uczniów.

Infrastruktura kulturalna i sportowa

Duże znaczenie w realizacji zadań w obszarze społecznym mają miejskie instytucje kultury oraz instytucje upowszechniające wśród mieszkańców postawy aktywne zapewniając im możliwość uprawiania sportu i rekreacji.

Na terenie Sulejówka aktywnie działa Miejski Dom Kultury w Sulejówku prowadzi wielokierunkową działalność w zakresie upowszechniania kultury. Dysponuje obecnie salą wielofunkcyjną, dwoma biurami, zapleczem socjalnym i sanitarnym.

Działalność upowszechniającą czytelnictwo prowadzi Miejska Biblioteka Publiczna w Sulejówku.

Na terenie miasta działa sieć biblioteczna, w skład której wchodzi trzy placówki:

- Miejska Biblioteka Publiczna, ul. Wrońskiego 1;
- Filia Nr 1 MBP, ul. Świętochowskiego 15/17;
- Filia Nr 2 MBP, ul. Idzikowskiego blok 1.

Strona internetowa www.mbpsulejowek.pl - dostosowana do wytycznych WCAG, dzięki czemu jest przyjazna użytkownikom z niepełnosprawnościami. Na stronie dostępny jest katalog centralny. Liczba księgozbioru w woluminach wynosi: 47475, z kolei liczba wypożyczeń księgozbioru w woluminach – 23454 szt.

Pomoc społeczna

Jednostką organizacyjną gminy realizującą zadania własne i zlecone z zakresu pomocy społecznej jest Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Sulejówku (dalej jako: MOPS). Celem Ośrodka jest

podejmowanie wszelkich działań umożliwiających osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwianie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka, a także podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Do zadań MOPS należy w szczególności:

- realizacja zadań własnych gminy takich jak: przyznawanie i wypłacanie przewidzianych ustawą świadczeń z zakresu pomocy społecznej m.in. zasiłków stałych, celowych, okresowych i innych, świadczenie usług opiekuńczych w tym specjalistycznych w miejscu zamieszkania, udzielanie pomocy w formie posiłków, schronienia i niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym w tym bezdomnym, dożywianie dzieci, sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym, kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca, praca socjalna;
- wspieranie rodziny i współfinansowanie pieczy zastępczej;
- podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- diagnoza potrzeb oraz sprawozdawczość.

Kadra MOPS na dzień 31.12.2020 r. liczyła 29 osób tj. 25,75 etatu, w tym: Dyrektor – 1 etat, Zastępca Dyrektora - 1 etat, 8 pracowników socjalnych- 7,25 etatu, 5 pracowników – 4,5 etatu w Dziale Świadczeń rodzinnych i Alimentacyjnych, księgowy- 0,75 etatu, Główny księgowy – 0,5 etatu, pracownik do spraw kadr i adm. – 1 etat, pracownik do spraw świadczeń pomocy społ. – 1,75 etatu, opiekunki chorych – 2 etaty, asystent rodziny – 1,5 etatu, psycholog - 1 etat, sekretarka- 0,5 etatu. Inspektor Danych Osobowych realizował zadania poprzez zwiększenie zakresu obowiązków. W Dziennym Domu „Senior+” zatrudnionych było 3 pracowników etatowych w tym: Kierownik i dwóch terapeutów zajęciowych (3 etaty).

Problemy społeczne występujące na terenie Gminy Sulejówek

Beneficjentami środowiskowej pomocy społecznej w 2020 r. było 615 osób pozostających w 562 rodzinach. W wymienionych rodzinach gospodarowało 853 osób, co stanowiło 4,5% mieszkańców miasta. Pomoc w formie pracy socjalnej otrzymało 415 rodzin, w tym wyłącznie pracą socjalną objęto 196 rodzin.

- Samodzielne gospodarstwo domowe prowadziło 271 osób, w 102 rodzinach gospodarowano z dziećmi (w tym 48 rodzin niepełnych). W 60 rodzinach głównym źródłem utrzymania była renta, emerytura (w tym 43 gospodarstw jednoosobowych).
- 157 (27,9%) rodzin z 562 otrzymujących wsparcie pieniężne lub niepieniężne znajdowało się poniżej kryterium dochodowego (tj. poniżej 701 zł na osobę samotnie gospodarującą i 528 zł na osobę w rodzinie.). Najtrudniejszą sytuację dochodową miały rodziny z dziećmi oraz osoby dotknięte przewlekłą chorobą lub uzależnieniem.
- W 182 rodzinach (32 % z ogółu) wystąpiła przewlekła choroba, 97 osób (17%) było dotkniętych niepełnosprawnością, w 45 gosp. domowych (8%) wystąpiła skłonność do nadużywania alkoholu, w 69 rodzinach (12 %) członek rodziny był zarejestrowany, jako osoba bezrobotna.

Tabela 1. Liczba i rodzaj świadczeń pieniężnych na terenie gminy Sulejówek. Stan na 2020 r.

	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH	LICZBA GOSPODARSTW DOMOWYCH	LICZBA OSÓB W GOSPODARSTWACH DOMOWYCH
rok	2019		2020	
Ubóstwo	179	286	157	248
SIEROCTWO	0	0	0	0
OCHRONA MACIERZYŃSTWA	14	61	16	44
BEZROBOCIE	74	147	69	142
BEZDOMNOŚĆ	10	10	10	10
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	105	141	97	128
BEZRADNOŚĆ	36	99	40	110
DLUGOTRWAŁA CHOROBA	162	245	182	254
PRZEMOC W RODZINIE	1	2	1	4
ALKOHOLIZM	21	35	18	31
NARKOMANIA	3	5	2	2
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO ZWOLNIENIU Z ZAKŁADU KARNEGO	7	9	4	15

Źródło: Sprawozdanie z działalności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulejówku za 2019 i 2020 rok.

Wspieranie rodziny i piecza zastępcza

Sytuacja rodzin została przedstawiona w oparciu o dane statystyczne w zbiorach Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sulejówku, który ewidencjonuje informacje o rodzinach doświadczających różnych problemów oraz udzielanych rodzinom formach wsparcia. Wybrane dane statystyczne pokazują, że na terenie Sulejówka problemy rodzin wychowujących dzieci, w tym rodzin wykazujących konieczność ochrony macierzyństwa plasują się na drugim miejscu w hierarchii problemów społecznych pod względem liczby osób objętych świadczeniami.

W gminie obserwuje się wzrost ogólnej liczby rodzin objętych pomocą i wsparciem. Udzielane rodzinom wsparcie ma na celu pomoc w rozwiązywaniu trudnych życiowych problemów oraz zapobieganie niekorzystnym zjawiskom powodującym trudności rozwojowe dzieci i młodzieży. Priorytetem w działaniu lokalnych podmiotów wspierających rodziny wychowujące dzieci jest przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego w różnych formach, co jest priorytetowym działaniem współczesnych społeczności lokalnych w dobie zmniejszającej się dzietności rodzin.

Problemy rodzin niepełnych, podobnie jak wielodzietnych dotyczą zarówno sfery niedostatku, zaniedbań opiekuńczych powiązanych z niewydolnością wychowawczą rodziców, ale też schorzeniami, niepełnosprawnością i innymi problemami utrudniającymi prawidłowe funkcjonowanie w społeczeństwie.

Wielość problemów z jakimi borykają się rodziny zamieszkujące na terenie gminy Sulejówek jest zróżnicowana, ale najwyraźniej rysują się problemy socjalne, które znajdują wyraz w formach pomocy oferowanych dzieciom. Jedną z takich form stanowi dożywianie dzieci w szkołach i placówkach edukacyjnych. Na terenie Sulejówka pomoc ta udzielana jest w formie posiłku: 64 osób, liczba wydanych posiłków: 6 523 sztuk.

Przedstawiona powyżej diagnoza pokazuje, że problemy rodzin z dziećmi na terenie gminy Sulejówek dotyczą najczęściej kwestii socjalnych, na kolejnych miejscach plasuje się wielodzietność lub niepełne rodzicielstwo, marginalnie występuje problem zaniedbań opiekuńczych powodujący konieczność umieszczania dzieci w systemie pieczy zastępczej.

4. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

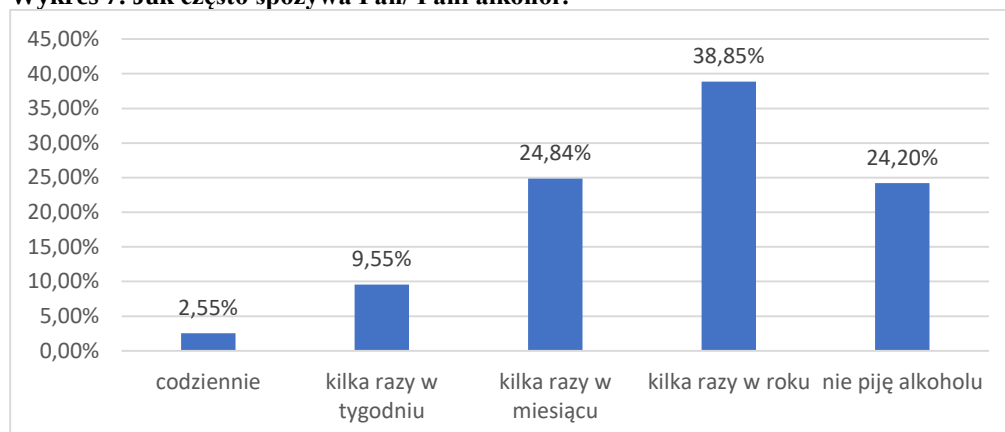
Na podstawie raportu z diagnozy społecznej, zrealizowanej na zlecenie Miasta Sulejówek, przedstawia się obraz problemów społecznych na terenie gminy z perspektywy jego mieszkańców.

Badania zostały przeprowadzone w miesiącach marzec-kwiecień 2021 roku. W badaniu łącznie wzięło udział 559 osób (157 mieszkańców, 374 uczniów szkół podstawowych oraz szkoły ponadpodstawowej oraz 28 sprzedawców alkoholu). Poniżej przedstawiono główne wyniki badania osób dorosłych².

Na początek mieszkańców zapytano jak często zdarza im się spożywać alkohol. Spośród ankietowanych, 38,85% respondentów przyznało, że spożywa alkohol kilka razy w roku lub nie pije alkoholu (24,20%). Kilka razy w miesiącu alkohol spożywa 24,84% osób, a 2,55% pije go codziennie. 9,55% osób przyznało, że pije alkohol kilka razy w tygodniu. Ukazuje to, iż problem alkoholowy w mieście istnieje lecz w małym stopniu.

² Całkowity wynik badania został zaprezentowany w raporcie „Diagnoza problemów społecznych”.

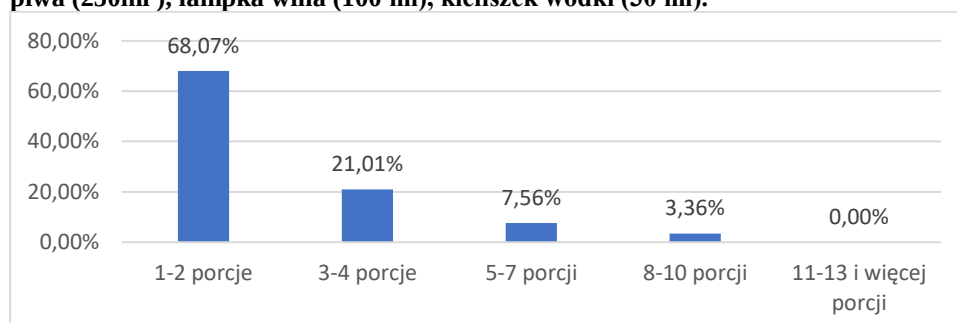
Wykres 7. Jak często spożywa Pan/ Pani alkohol?

Źródło: Opracowanie własne.

Z punktu widzenia niniejszej diagnozy społecznej istotne wydaje się nie tylko jak często badani sięgają po alkohol, ale także ile alkoholu wypijają jednorazowo. Kolejno 68,07% ankietowanych wybrało odpowiedź, iż spożywa od 1 do 2 porcji alkoholu jednorazowo. 21,01% respondentów przyznało, iż wypija od 3 do 4 porcji alkoholu w ciągu dnia, w którym go spożywa, następnie od 5 do 7 porcji (7,56%) oraz od 8 do 10 porcji wypija 3,36% osób.

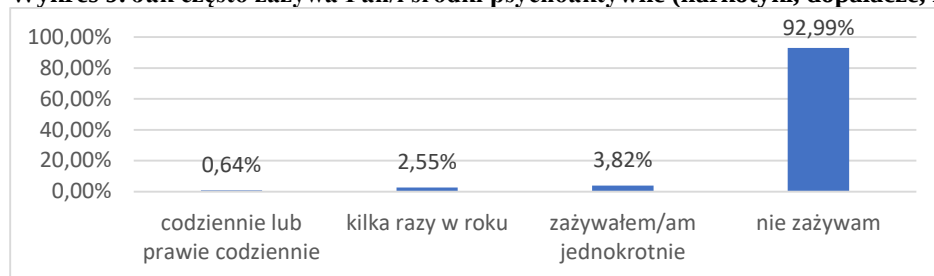
Wykres 8. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka piwa (250ml), lampka wina (100 ml), kieliszek wódki (30 ml).

Źródło: Opracowanie własne.

Kolejnym analizowanym problemem był problem uzależnień od substancji psychoaktywnych. Celem było poznanie opinii oraz doświadczeń respondentów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. W pierwszym pytaniu ankietowani zostali zapytani o zażywanie narkotyków. Jak wynika z zebranych danych, 92,99% osób nie zażywa żadnych środków psychoaktywnych. Natomiast pozostali przyznali, że zażywają/zażywali narkotyki m.in.: jednokrotnie (3,82%), kilka razy w roku (2,55%), a także codziennie lub prawie codziennie (0,64%).

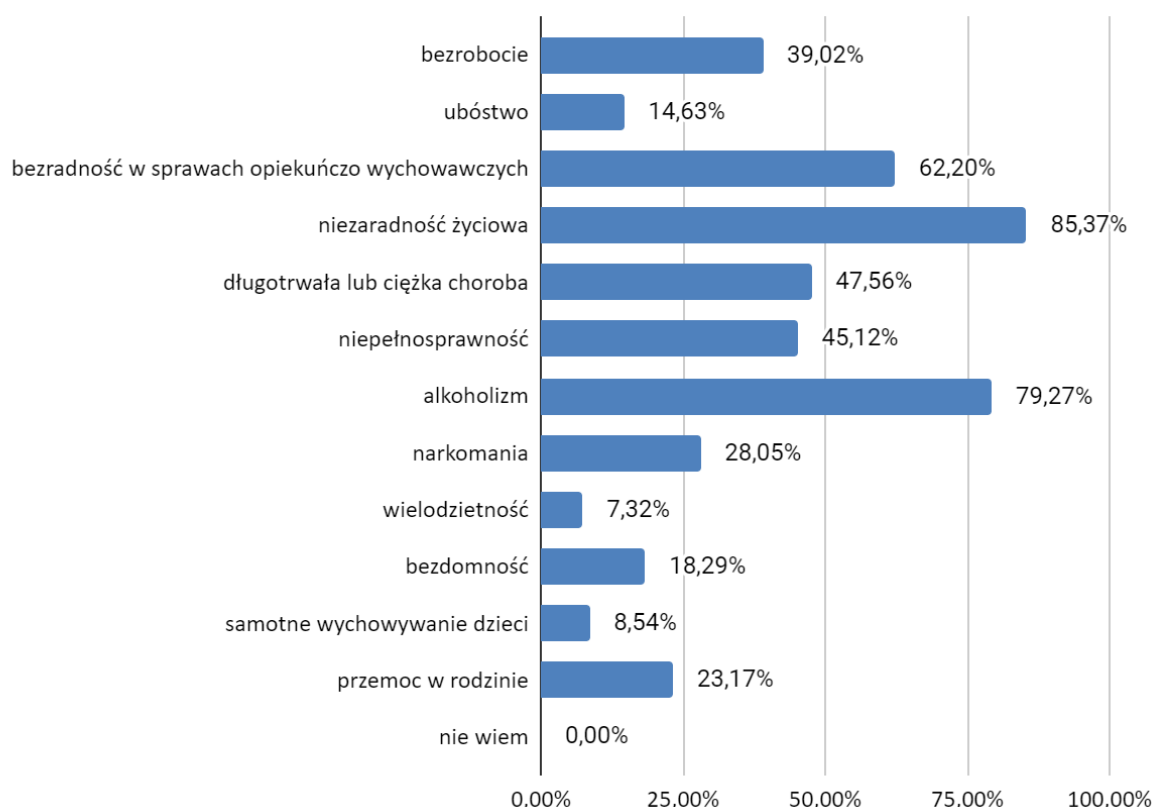
Wykres 9. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzenia)?

Źródło: Opracowanie własne.

Zdaniem ankietowanych, głównymi przyczynami problemów społecznych, które powodują trudne warunki życia w gminie. Większość mieszkańców, jako przyczynę wskazało niezaradność życiową (85,37%), alkoholizm (79,27%) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych (62,20%). 47,56% ankietowanych wskazało długotrwałą lub ciężką chorobę, zaś 45,12% badanych - niepełnosprawność.

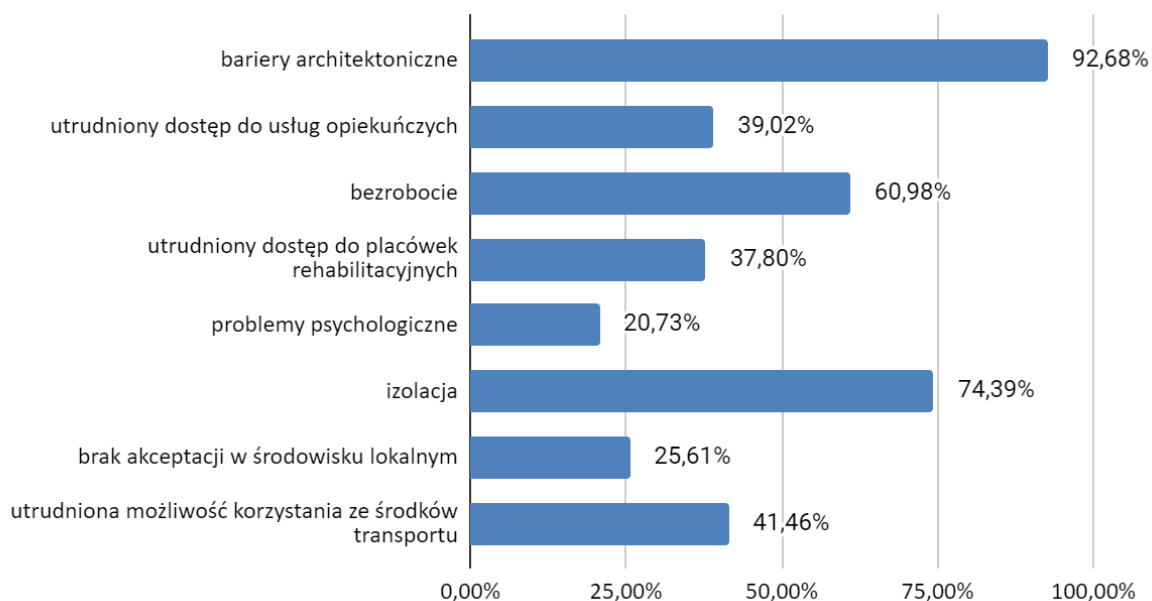
Wykres 10. Jakie są według Pana/i główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujące trudne warunki życia?

Źródło: Opracowanie własne.

Następnie ankietowanych poproszono o ocenę, z jakimi problemami społecznymi najczęściej mogą spotykać się osoby niepełnosprawne w gminie. Najczęściej były to: bariery architektoniczne (92,68%), izolacja (74,39%) oraz bezrobocie (60,98%).

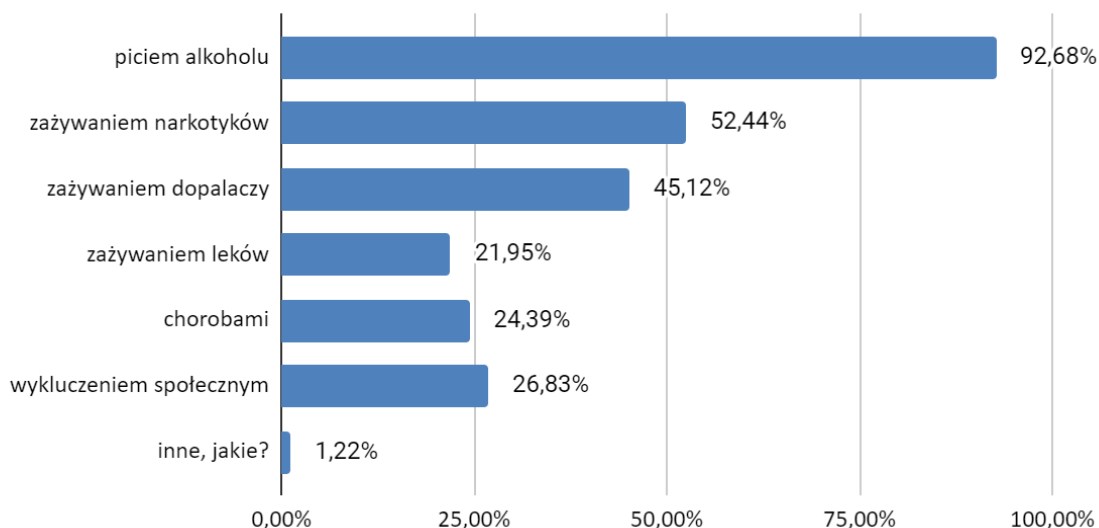
Wykres 11. Według Pana/i z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby niepełnosprawne?

Źródło: Opracowanie własne.

W kolejnym pytaniu ankietowanych zapytano, co ich zdaniem jest najczęstszą przyczyną przemocy w rodzinie. Większość badanych twierdzi, że problem przemocy związany jest z nadużywaniem alkoholu – 92,68%. 52,44% ankietowanych stosowanie przemocy wiąże z zażywaniem narkotyków czy z zażywaniem dopalaczy (45,12%). Według 1,22% respondentów problem przemocy domowej związany jest ze stresem.

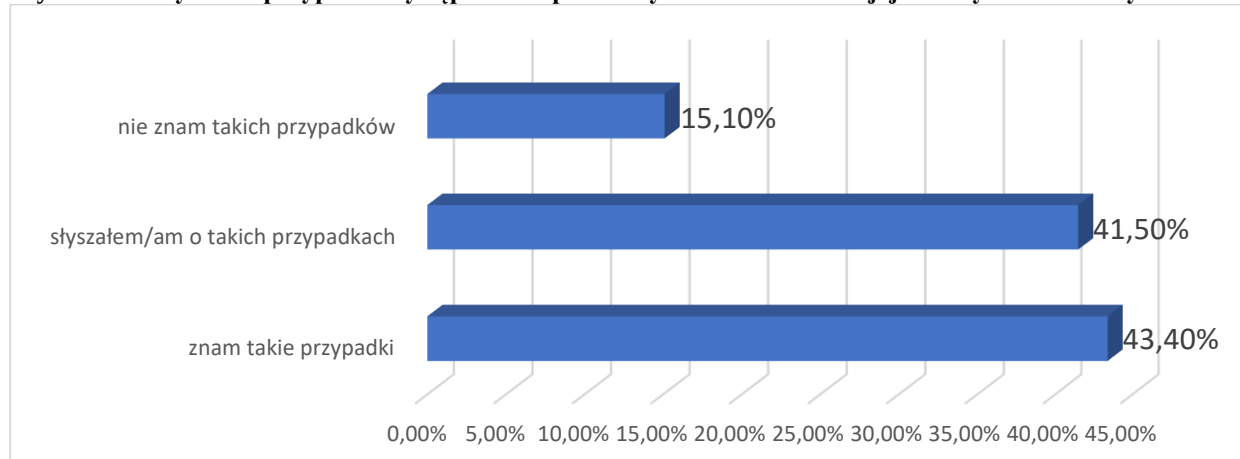
Wykres 12. Czy Pana/i zdaniem problem przemocy domowej związany jest z:

Źródło: Opracowanie własne.

Niepokojący jest fakt, iż 43,40% ankietowanych osób przyznało, że zna przypadki występowania przemocy w rodzinie, natomiast 41,50% osób słyszało o takich rodzinach. Jedynie 15,10% ankietowanych nie zna takich rodzin. Dane te pokazują, iż zjawisko przemocy domowej jest obecne na terenie gminy.

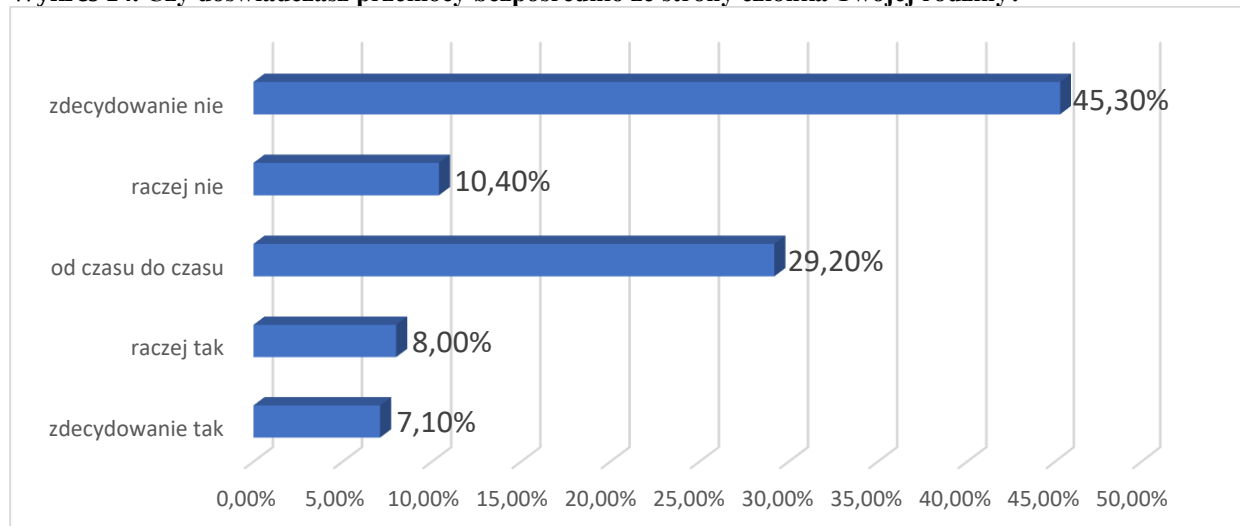
Wykres 13. Czy znasz przypadki występowania przemocy w rodzinie w Twojej okolicy lub o nich słyszałeś/aś?

Źródło: Opracowanie własne.

Blisko połowa ankietowanych (45,30%) uważa, że zdecydowanie nigdy nie doświadczyli przemocy bezpośrednio od członka swojej rodziny. Co dziesiąty ankietowany wskazał odpowiedź „raczej nie”, 29,20% osób doświadcza przemocy od czasu do czasu, 8,00% osób raczej doświadcza przemocy od członków rodziny, a 7,10% badanych zdecydowanie doświadcza przemocy.

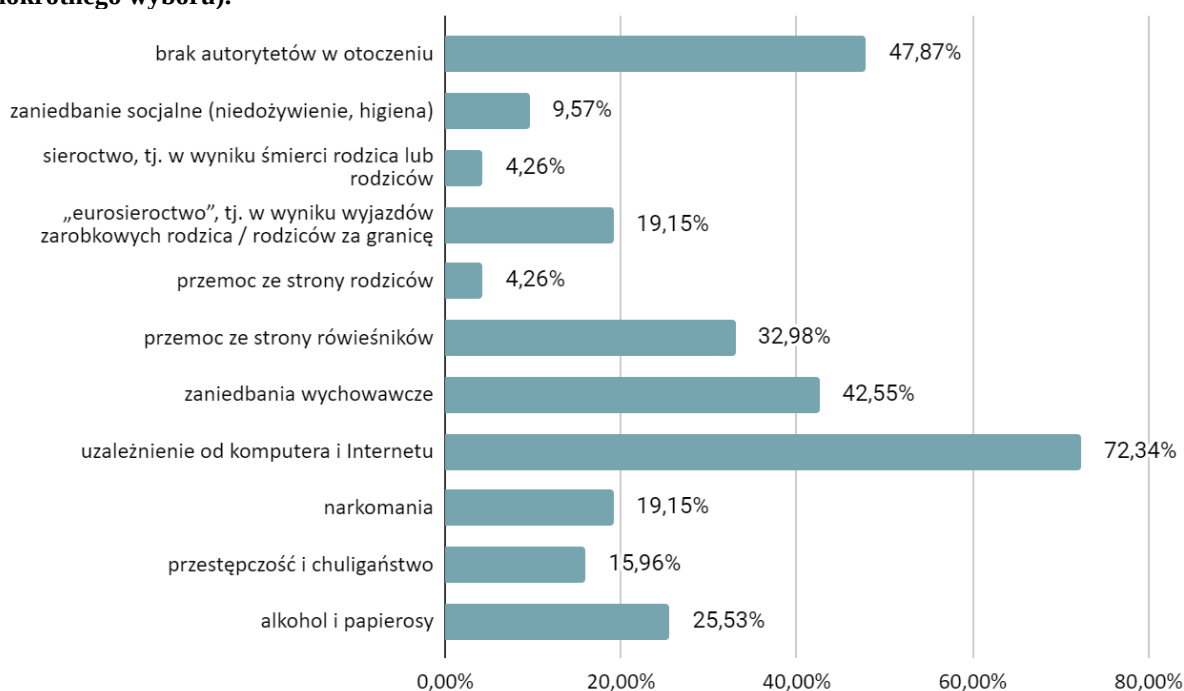
Wykres 14. Czy doświadczasz przemocy bezpośrednio ze strony członka Twojej rodziny?

Źródło: Opracowanie własne.

Analizując negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży, można zauważyć, iż zdaniem mieszkańców największym problemem jest między innymi: uzależnienie od komputera i Internetu (72,34%), brak autorytetów w otoczeniu (47,87%), zaniedbanie wychowawcze (42,55%), przemoc ze strony rówieśników (32,98%) czy też alkohol i papierosy (25,53%).

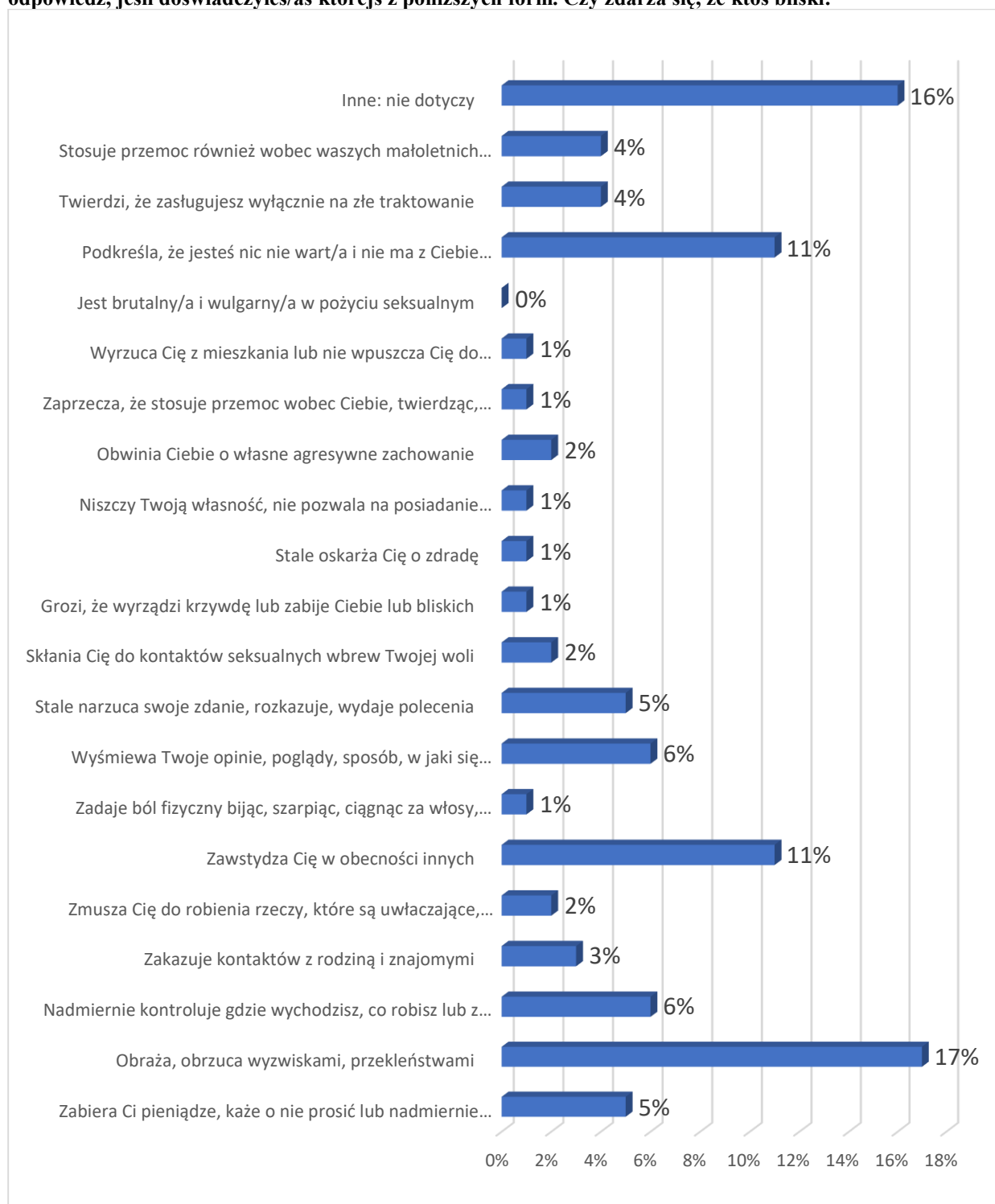
Wykres 15. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/i najczęściej? (Pytanie wielokrotnego wyboru).

Źródło: Opracowanie własne.

Ankietowanych poproszono o wskazanie form przemocy, jakie mają miejsce w ich rodzinach. Na to pytanie odpowiedzi udzielali Ci ankietowani, którzy doświadczyli którejs z wymienionych form przemocy lub ich bliscy doświadczyli danego rodzaju przemocy. Respondenci wskazywali na następujące formy przemocy: obrażanie, obrzucanie wyzwiskami, przekleństwami (17,00%), zawstydzanie w obecności innych (11,00%), podkreślanie, że osoba doświadczająca przemocy jest nic nie warta i nie ma z niej pożytku (11,00%), nadmierną kontrolę tego z kim się ankietowany spotyka, co robi i z kim wychodzi (6,00%), wyśmiewanie opinii, poglądów, sposobu, w jaki się wypowiada (6,00%), stałe narzucanie swojego zdaniem rozkazy, wydawanie poleceń (5,00%), zabieranie pieniędzy lub nadmierne rozliczanie z wydatków (5,00%), stosowanie przemocy również wobec dzieci (4,00%), podkreślanie, że ankietowany zasługuje wyłącznie na złe traktowanie (4,00%), zakazywanie kontaktów z rodziną i znajomymi (3,00%), zmuszanie do robienia rzeczy, które są uwłaczające (2,00%), skłanianie do kontaktów seksualnych wbrew woli (2,00%), obwinianie o agresywne zachowanie osoby stosującej przemoc (2,00%), wyrzucanie z mieszkania lub nie wpuszczanie do mieszkania (1,00%), zaprzeczanie stosowania przemocy (1,00%), niszczenie własności ankietowanego, nie pozwalanie na posiadanie czegoś wyłącznie dla siebie (1,00%), stałe oskarżanie o zdradę (1,00%), groźby dotyczące wyrządzenia krzywdy ankietowanemu lub bliskiej jej osobie (1,00%), zadawanie bólu fizycznego pod postacią bicia, szarpania, ciągnięcia za włosy, popychania lub policzkowania (1,00%).

Wykres 16. Poniżej wymieniono różne formy przemocy, jakie mogą mieć miejsce w rodzinie. Proszę zaznaczyć odpowiedź, jeśli doświadczyłeś/aś którejs z poniższych form. Czy zdarza się, że ktoś bliski:

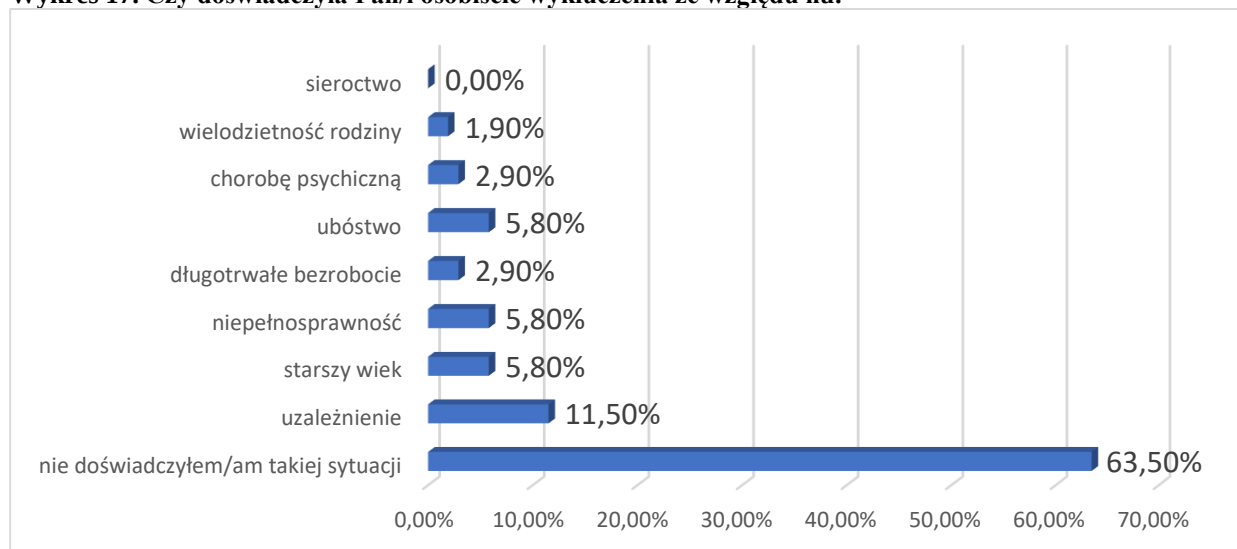
Źródło: Opracowanie własne.

Ankietowani uważają, że osoby doświadczające przemocy mogą liczyć na pomoc: Policji (77,40%), Ośrodka Pomocy Społecznej (49,10%), Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie (43,40%), Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (14,20%),

Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie (12,30%), Sądu (10,40%), szkoły (6,60%), Kościoła (1,90%), ośrodka zdrowia (1,90%) oraz innych instytucji (0,90%).

Respondentów zapytano, czy kiedykolwiek doświadczyli wykluczenia w swoim środowisku. Zdecydowana większość osób nigdy osobiście nie doświadczyła wykluczenia (63,50%). Natomiast pozostałe osoby doświadczały wykluczenia ze względu na: uzależnienie (11,50%), ubóstwo (5,80%), starszy wiek (5,80%), niepełnosprawność (5,80%), długotrwałe bezrobocie (2,90%), chorobę psychiczną (2,90%) oraz wielodzietność rodziny (1,90%).

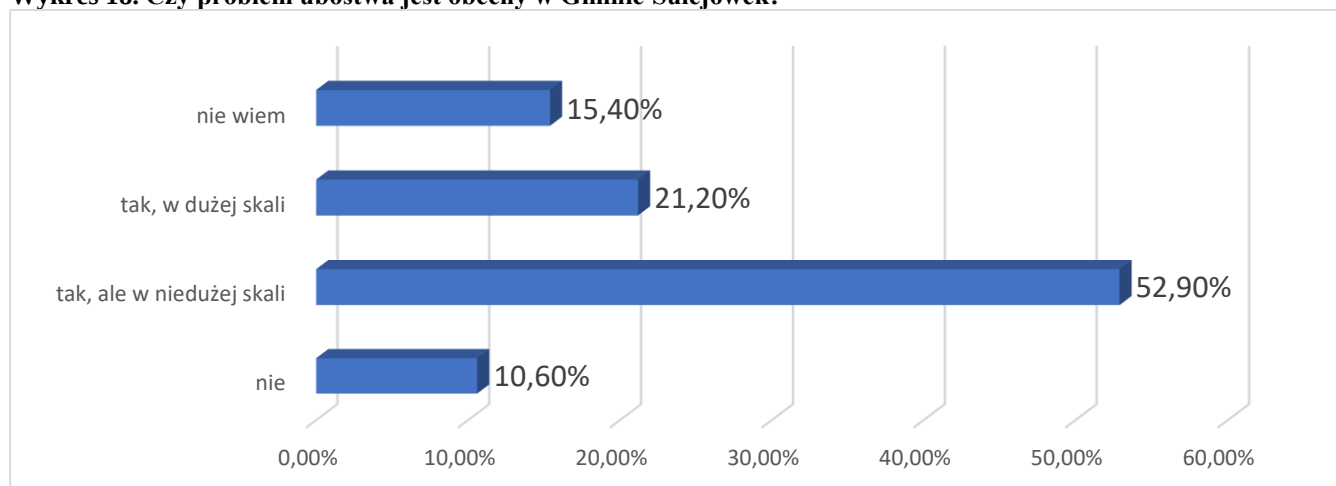
Wykres 17. Czy doświadczyła Pan/i osobiście wykluczenia ze względu na:

Źródło: Opracowanie własne.

Niniejsze pytanie miało na celu oszacowanie liczby rodzin ubogich w gminie. 52,90% ankietowanych przyznało, że problem ten jest obecny, ale w niedużej skali, zaś 21,20% osób twierdzi, iż jest on obecny w dużej skali. Natomiast 10,60% badanych uważa, że w gminie nie ma problemu ubóstwa, a 15,40% osób nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

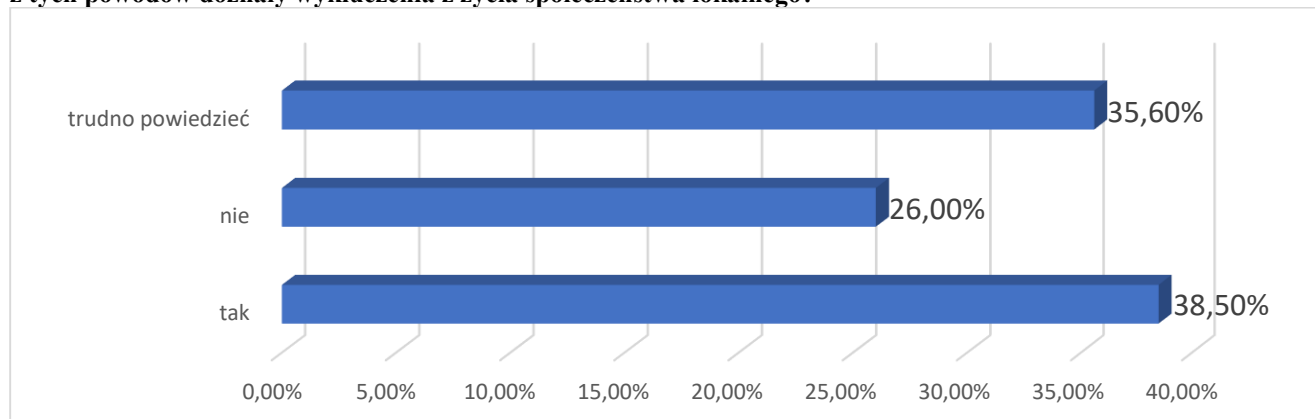
Wykres 18. Czy problem ubóstwa jest obecny w Gminie Sulejówek?

Źródło: Opracowanie własne.

Dodatkowo, 38,50% respondentów twierdzi, iż w ich środowisku znajdują się osoby żyjące na granicy ubóstwa, starsze i bezdomne, które z tych powodów doznały wykluczenia z życia społeczeństwa lokalnego. 26,00% badanych, uważa, że w ich środowisku nie ma takich osób, a kolejne 35,60% ankietowanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

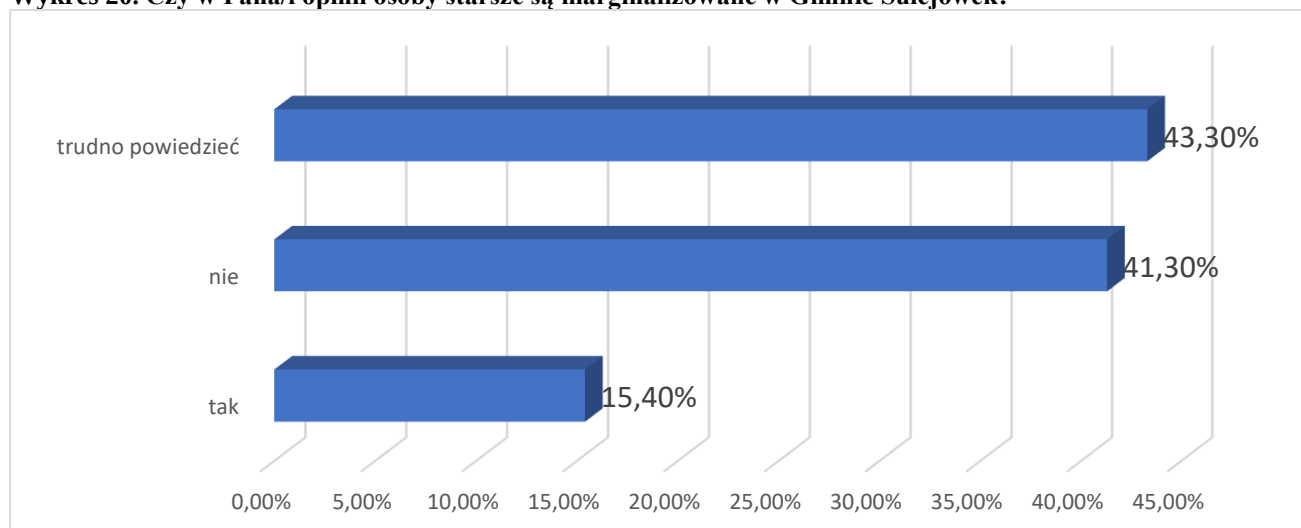
Wykres 19. Czy w Pana/i środowisku znajdują się osoby żyjące na granicy ubóstwa, starsze i bezdomne, które z tych powodów doznały wykluczenia z życia społeczeństwa lokalnego?

Źródło: Opracowanie własne.

Większość respondentów nie wie, czy osoby starsze są marginalizowane w Gminie Sulejówek – takiej odpowiedzi udzieliło 43,30% osób. W opinii 41,30% badanych osoby te nie są marginalizowane, a 15,40% ankietowanych uważa, iż są oni marginalizowani.

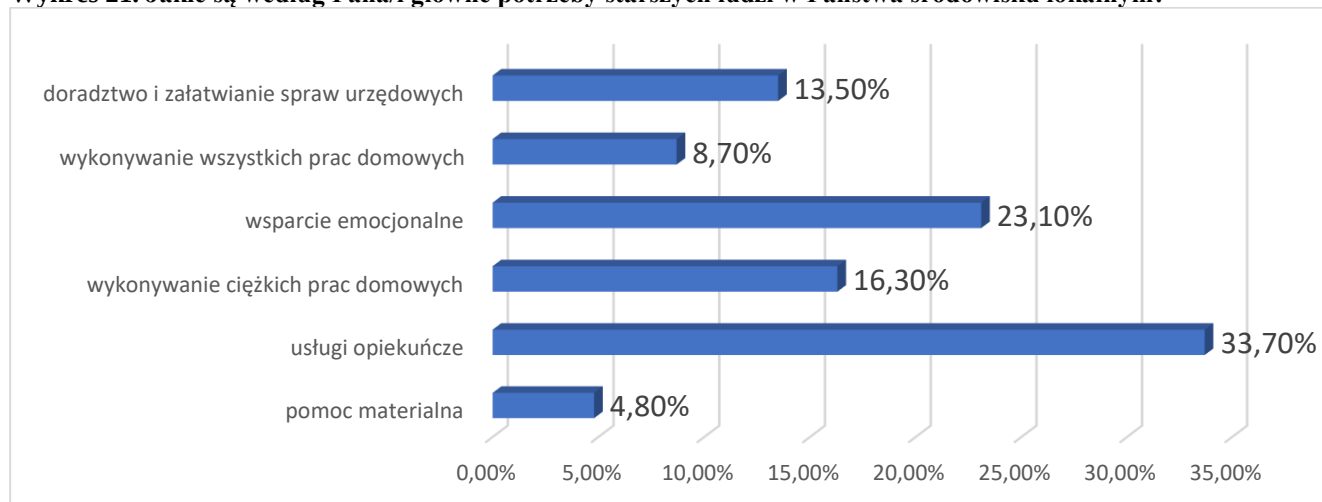
Wykres 20. Czy w Pana/i opinii osoby starsze są marginalizowane w Gminie Sulejówek?

Źródło: Opracowanie własne.

Badani uważają, iż głównymi potrzebami osób starszych, żyjących w środowisku lokalnych respondentów są: usługi opiekuńcze (33,70%), wsparcie emocjonalne (23,10%), wykonywanie ciężkich prac domowych (16,30%), doradztwo i załatwianie spraw urzędowych (13,50%), wykonywanie wszystkich prac domowych (8,70%) oraz pomoc materialna (4,80%).

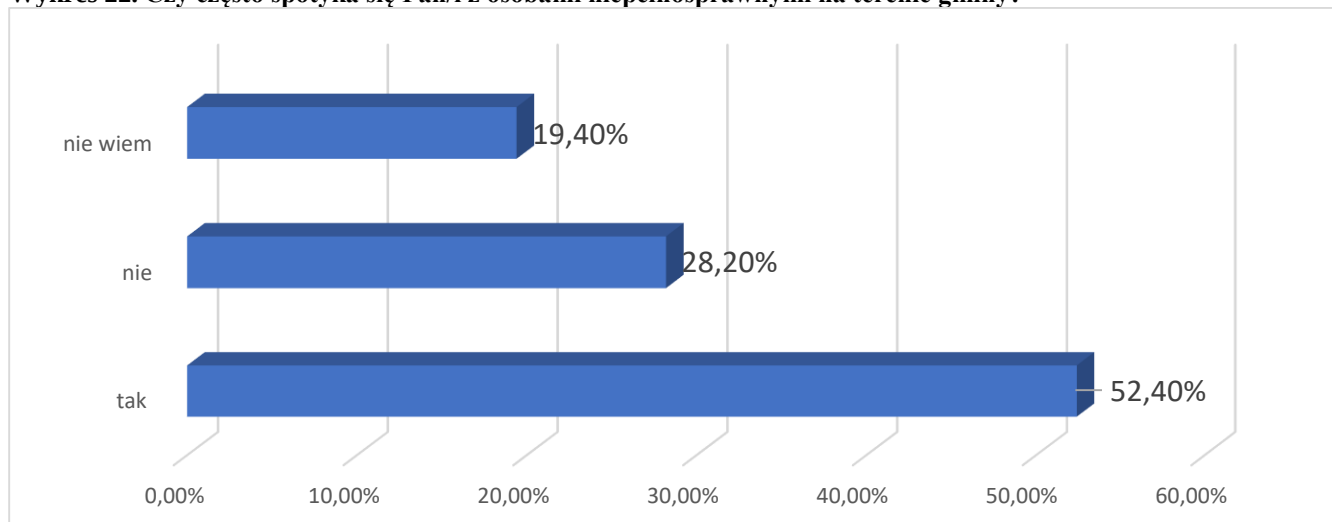
Wykres 21. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych ludzi w Państwa środowisku lokalnym?

Źródło: Opracowanie własne.

Badanych zapytano, czy często spotyka osoby z niepełnosprawnościami na terenie gminy. Odpowiedzi twierdzącej udzieliło 52,40% osób, zaś 28,20% badanych nie spotyka osób z niepełnosprawnościami w gminie. Natomiast 19,40% respondentów nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

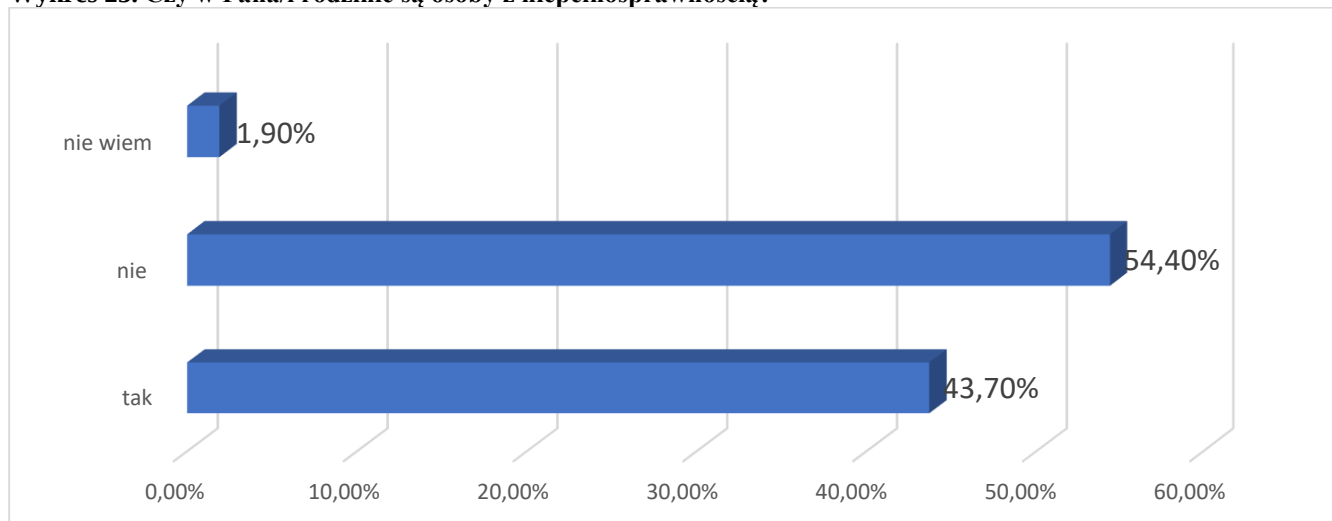
Wykres 22. Czy często spotyka się Pan/i z osobami niepełnosprawnymi na terenie gminy?

Źródło: Opracowanie własne.

W przypadku 54,40% badanych, w ich rodzinach nie ma osób z niepełnosprawnością. Natomiast 43,70% respondentów przyznało, iż w ich rodzinach są takie osoby. 1,90% ankietowanych nie potrafiło udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Wykres 23. Czy w Pana/i rodzinie są osoby z niepełnosprawnością?

Źródło: Opracowanie własne.

5. REKOMENDACJE DLA SULEJÓWKA

Rekomendacje do dalszych działań profilaktycznych skierowanych do mieszkańców gminy oraz instytucji, których celem jest profilaktyka, powstały na podstawie wniosków z badania diagnozującego problemy społeczne na terenie Sulejówka.

- 1) Ze względu na skuteczność realizowanych obecnie działań profilaktycznych zaleca się kontynuowanie prowadzonych działań profilaktycznych i edukacyjnych na terenie gminy, które obejmują wszystkie grupy mieszkańców.
Należy podkreślić, że skuteczne rozwiązywanie problemów przemocy domowej, alkoholizmu, narkomanii, wykluczenia społecznego zależy nie tylko od podmiotów i instytucji, które działają w tym zakresie, lecz także od społeczności lokalnej.
- 2) Wsparcie kadry pracującej w instytucjach pomocowych, szczególnie w zakresie rozwijania ich kompetencji i umiejętności w zakresie nowoczesnych form pomocy pracy z rodzinami borykającymi się z problemem przemocy, uzależnieniem od alkoholu lub narkotyków.
- 3) Kontynuowanie współpracy pomiędzy instytucjami i organizacjami działającymi w obszarze uzależnień oraz angażowanie tych podmiotów w prowadzone kampanie społeczne i działalności edukacyjne na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom.
- 4) Szkolenia dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie, a także przeprowadzenie dalszych szkoleń w zakresie doskonalenia zawodowego dla członków Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przemocy.

Ze względu na występowanie problemu alkoholowego, rekomenduje się:

- 1) Jak wskazują dane zaprezentowane w niniejszej diagnozie, wśród uczniów nie obserwuje się wysokiej skali problemów społecznych (13,51% uczniów przyznało, iż spożywało kiedykolwiek alkohol, kolejne 13,51% uczniów paliło kiedykolwiek papierosy, a żaden z uczniów nie sięgnął nigdy po narkotyki). Kontynuowanie realizacji działań profilaktycznych będzie przeciwdziałać wzrostowi odsetka uczniów sięgających po używki. Zaleca się nie ustawać w realizowanych działaniach profilaktycznych skierowanych do uczniów.
- 2) Warunkiem skuteczności profilaktyki dzieci i młodzieży jest koordynowanie działań obejmujących wszystkie obszary funkcjonowania społeczeństwa. Oznacza to, że działania profilaktyczne powinny być skierowane na najważniejsze modyfikowalne czynniki ryzyka (sprzedaż alkoholu, zapewnienie opieki nieletnim, zmniejszenie przyzwolenia społecznego na spożywanie alkoholu przez nieletnich) i czynniki chroniące (edukacja, budowanie umiejętności psychologiczno-społecznych), dotyczące zarówno samych uczniów, ale również całej społeczności lokalnej.

- 3) Do spożywania alkoholu przyznało się 13,51% uczniów. 18,92% uważa, że ich rówieśnicy sięgają po wyroby alkoholowe. Z tego względu zaleca się zintensyfikowanie realizowanych działań profilaktycznych. Celem zwiększenia zainteresowania wśród uczniów zagadnieniami związanymi z profilaktyką, zaleca się połączenie kilku form strategii profilaktycznych, między innymi:
- **Edukacyjnej** - poprzez realizację określonych zajęć profilaktycznych (np. otwartych zajęć warsztatowych, projekcji filmów ukazujących problem, spotkań ze specjalistami, np. z psychologiem, terapeutą ds. alkoholowych, pedagogiem szkolnym).
 - **Interwencyjnej** - w indywidualnych przypadkach, głównie we współpracy z instytucjami wspomagającymi pracę szkoły,
 - **Informacyjnej na terenie szkoły** - gazetki, materiały informacyjne. Obserwuje się, bezpośrednio zaangażowanie uczniów w opracowanie materiałów profilaktycznych, np. w formie konkursu, zwiększa ich zainteresowanie treściami profilaktycznymi. W związku z tym można zorganizować np. konkurs plastyczny na stworzenie plakatu promującego abstynencję, czy też szkolny konkurs wiedzy o uzależnieniach.
- 4) Warsztaty lub szkolenia z ekspertami oraz pogadanki z wychowawcą. Badania pokazały, iż są to najbardziej lubiane przez uczniów formy profilaktyki. Istotne jest, aby działania profilaktyczne kierować do wszystkich uczniów, a także do nauczycieli i rodziców. Holistyczne podejście zwiększy skuteczność prowadzonych działań. Ich głównym celem jest nauczanie uczniów postawy asertywnej oraz wskazanie interesujących możliwości spędzania czasu wolnego w grupie. Jest to szczególnie istotne, ze względu na fakt, iż znaczna część uczniów przyznała, że ich rówieśnicy sięgają po alkohol, aby zaimponować znajomym (70,27%) oraz z ciekawości (54,05%).
- 5) **Zgodnie z założeniami strategii alternatyw³**, gdy uczniowie będą mieli alternatywne możliwości spędzania czasu wolnego, rzadziej będą sięgać po używki. Dodatkowo należy zwrócić uwagę, iż badania⁴ pokazują, że dzieci i młodzież zaangażowane w działania sportowe, rzadziej sięgają po używki. Zaleca się, aby zwiększyć działania informacyjne, aby każdy mieszkaniec miał świadomość, jakie działania, projekty oraz zajęcia realizuje i proponuje gmina.

³ Strategie, PARPA, [dostęp online 08.09.2019r.] [http://www.parpa.pl/download/remedium/strategie_03.pdf]

⁴ Między innymi Raport z badania „Wpływ aktywności sportowej na spożycie używek wśród dzieci i młodzieży szkolnej z gminy Piaseczno” [dostęp online 08.09.2019r.]

- 6) Opracowanie działań profilaktycznych prowadzonych w szkołach z uwzględnieniem istotnej roli telewizji i Internetu w kształtowaniu postaw i opinii względem substancji odurzających. Naturalnym środowiskiem młodych ludzi w czasach współczesnych jest Internet, dlatego warto spróbować dotrzeć do najmłodszych grup właśnie w ten sposób.
- 7) Zintensyfikować działania ukierunkowane na wzmacnianie systemu wartości dzieci i młodzieży, w szczególności wartości zdrowia, a także kształtowanie wśród dzieci i młodzieży przekonań normatywnych i umiejętności psychospołecznych. Zgodnie z założeniami strategii edukacyjnej, u uczniów należy wzmocnić umiejętności psychologiczne oraz społeczne, ponieważ sama wiedza nie chroni ich przed podejmowaniem zachowań ryzykownych.
- 8) Zwiększenie świadomości rodziców lub opiekunów w zakresie konsekwencji spożywania alkoholu przez osoby niepełnoletnie. Dane zaprezentowane w niniejszej diagnozie wskazują, iż 80,00% rodziców, wie że ich dzieci piją alkohol, a 50,00% z nich w ogóle nie zareagowało na tę informację.
- 9) Ze względu na fakt, iż rodzice często nie reagują na informację o sięganiu przez dzieci po substancje uzależniające, zaleca się przeprowadzenie szkoleń dla rodziców. Zajęcia te powinny być nakierunkowane na wczesne diagnozowanie niepokojących sygnałów, w tym wytyczne do obserwowania i rozmów diagnozujących problem alkoholowy, a także w praktyczny sposób zapoznanie rodziców z alkotestami i testami antynarkotykowymi. Dodatkowo zaleca się zwrócenie uwagi rodziców na problem przyzwolenia społecznego na zakup alkoholu przez nieletnich. Powinny wskazać rzetelne źródła wsparcia i informacji w zasięgu ręki oraz uniwersalne i skuteczne zasady współpracy ze szkołą.
- 10) Wiedzę na temat szkodliwości substancji psychoaktywnych uczniowie czerpią również od nauczycieli. Z tego względu istotne jest, aby nauczyciele potrafili właściwie przekazywać tę wiedzę uczniom. Zaleca się dalsze prowadzenie szkoleń dla nauczycieli. Tematyka zajęć powinna być nakierunkowana na obszar konfliktów międzypokoleniowych i komunikację, a także budowanie autorytetu opiekuna lub sposobu na jego odzyskanie. Istotne jest także, aby podczas szkoleń zwrócić uwagę nauczycieli na problem przyzwolenia społecznego na zakup alkoholu przez nieletnich.
- 11) Zwiększenie liczby kontroli punktów sprzedaży alkoholu przez Miejską Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, w celu eliminacji miejsc, gdzie osoby niepełnoletnie mogą dokonać zakupu tego rodzaju napojów. Wynika to z faktu, iż uczniowie oceniają, że zdobywanie alkoholu na terenie gminy jest możliwe,

co dotyczy się również pozostałych substancji takich jak narkotyki, dopalacze oraz papierosy. Młodzież zdobywa alkohol za pośrednictwem starszych kolegów (24,32%), którzy dokonują za nich zakupu napojów alkoholowych, kupują go sobie samodzielnie (5,41%) lub proszą o pomoc obcych ludzi znajdujących się w pobliżu sklepu (16,22%). Nacisk powinien być również na każdorazowe sprawdzanie dowodu osobistego młodych klientów w razie próby zakupu alkoholu lub papierosów, ponieważ jak wykazały informacje uzyskane od sprzedawców, nie jest to normą - 4 na 8 sprzedawców robi to za każdym razem, gdy nie ma pewności, czy klient jest osoba pełnoletnią.

- 12) Ustawę o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi zna bardzo dobrze jedynie jeden sprzedawca. Z tego względu zaleca się szkolenie dla sprzedawców, podczas których zostanie omówiona ustawa i zostaną zinterpretowane przepisy m. in.:
 - 1) Art. 14-16 (kiedy i w jakich sytuacjach nie wolno podawać / sprzedawać alkoholu)
 - 2) Art. 18 (w jakich okolicznościach i z jakich powodów może zostać cofnięte zezwolenie na sprzedaż napojów alkoholowych)
 - 3) Art. 43-45 (omówienie konsekwencji prawnych wynikających z łamania obowiązków wynikających z korzystania z zezwoleń).
- 13) Żaden z ankietowanych sprzedawców nie brał udziału w szkoleniu dotyczącym odpowiedzialnej sprzedaży alkoholu (5 osób przyznało, że nigdy nie brało udziału w takim szkoleniu, a 3 osoby nie pamiętają, czy brały udział). Zaleca się przeprowadzenie szkoleń dla sprzedawców w punktach sprzedaży alkoholu, dzięki czemu osoba prowadząca szkolenie będzie mogła dostosować przekazywane treści do specyfiki danego miejsca oraz wskazać rozwiązania problemów, z którymi zmagają się dany sprzedawca. Szkolenia w punktach sprzedaży okazują się bardziej skuteczne niż szkolenia stacjonarne.
- 14) Działania skierowane zarówno do pracodawców, jak i pracowników, których celem będzie przedstawienie konsekwencji prawnych związanych z podejmowaniem pracy w stanie nietrzeźwym oraz zagrożeń wynikających z takiej sytuacji.
- 15) Szkolenia (w wersji stacjonarnej lub online) dla kadry kierowniczej w zakresie adekwatnego reagowania i interwencji wobec pracowników.
- 16) Realizowanie kampanii informującej o skutkach picia w ciąży, jak również zapoznanie mieszkańców z tematyką FAS – alkoholowego zespołu płodowego i uświadomienie kobietom w ciąży konieczności unikania nawet śladowych ilości alkoholu.

Ze względu na występowanie problemu prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu, rekomenduje się:

- 1) Prowadzenie szeroko zakrojonych akcji prewencyjnych związanych z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu. Badanie dorosłych mieszkańców wykazało, że 38,90% ankietowanych mieszkańców przynajmniej raz prowadziła pojazd będąc pod wpływem alkoholu (5,30% osób zdarzyło się to raz, 3,00% osób robi to sporadycznie, a kolejny 1,00% ankietowanych często prowadzi pojazd w stanie nietrzeźwości). Dodatkowo 3,70% respondentów było zatrzymanych za prowadzenie pojazdu pod wpływem alkoholu. Dane te są ostrzeżeniem, ponieważ wiążą się nie tylko z łamaniem prawa, ale również stanowią bezpośrednie niebezpieczeństwo dla kierowców oraz społeczności lokalnej.
- 2) Częstsze monitorowanie przez policję miejsc publicznych na terenie gminy, ze szczególnym wyczuleniem na obecność osób nietrzeźwych i niepełnoletnich spożywających alkohol.
- 3) Ze względu na występowanie problemu prowadzenia pojazdu pod wpływem alkoholu zaleca się zorganizowanie kampanii informacyjnej dla mieszkańców w celu uświadomienia konsekwencji związanych z prowadzeniem pojazdów pod wpływem alkoholu poprzez różnego rodzaju kampanie profilaktyczne.
- 4) Realizację zajęć profilaktycznych w szkołach (wśród starszych uczniów) na terenie gminy, poświęconych bezpieczeństwu na drogach, z uwzględnieniem właściwych zachowań i postaw wobec uczestnictwa w ruchu drogowym pod wpływem napojów alkoholowych.

Ze względu na fakt, iż uczniowie sięgają po papierosy, rekomenduje się:

- 1) Rekomenduje się opracowanie lokalnej kampanii na rzecz zwiększenia odpowiedzialności sprzedawców i uwrażliwienia ich na szkodliwość sprzedaży papierosów osobom niepełnoletnim.
- 2) Podkreślanie aspektów ekonomicznych związanych z paleniem papierosów. W walce z problemem nikotynowym na terenie gminy oprócz szkodliwości dla zdrowia, powinien zostać również użyty argument, iż kupowanie papierosów wiąże się z poważnym nadszarpnięciem domowego budżetu.
- 3) Przeprowadzenie kampanii społecznej mającej na celu zwiększenie świadomości rodziców oraz uczniów dotyczącej szkodliwości nikotyny. Podobnie jak w przypadku sięgania uczniów po alkohol, również w przypadku nikotyny, 40,00% rodziców wie, że ich dzieci palą papierosy.

- 4) Kontynuowanie i zintensyfikowanie działań edukacyjnych w oparciu o strategię informacyjną, mającą na celu uświadomienie uczniom szkodliwości palenia papierosów. 35,14% ankietowanych uczniów przyznało, że ich rówieśnicy sięgają po papierosy.
- 5) Zaleca się zorganizowanie zajęć profilaktycznych w celu uświadomienia i uzupełnienia wiedzy jak narkotyki i dopalacze negatywnie wpływają na organizm człowieka - dla dzieci i młodzieży szkolnej.
- 6) Podejmowanie działań skierowanych wobec rodziców i nauczycieli, w celu wzmacniania ich autorytetu wychowawczego. Ważnym jest, by stali się oni wiarygodnym źródłem informacji i kształtowali prawidłowe postawy podopiecznych. Jest to szczególnie istotne ze względu na fakt, iż znaczny odsetek ankietowanych wskazał na szkołę, jako miejsce, z którego czerpie wiedzę na temat narkotyków i dopalaczy.
- 7) Promowanie zdrowego stylu życia jako przeciwdziałanie oraz zapobieganie problemom, związanym z sięganiem po narkotyki przez dzieci, młodzież i osoby dorosłe. Dzięki tego typu działaniom, uczniowie oraz dorośli poznają alternatywne modele życia, które pomogą im zerwać z utrwalonym przez nich wzorem postępowania.
- 8) Edukacja publiczna, poruszająca kwestię konsekwencji prawnych, zdrowotnych i społecznych używania narkotyków.

W celu zmniejszenia się skali problemu przemocowego, zaleca się:

- 1) 37,84% uczniów uważa, że w ich szkole występuje przemoc między uczniami. Z tego względu rekomenduje się zorganizowanie zajęć dydaktycznych dotyczących kwestii przemocy w szkole. Dalsza realizacja i intensyfikacja działań, których celem jest zwiększenie bezpieczeństwa uczniów na terenie szkoły oraz w jej pobliżu.
- 2) 32,43% ankietowanych uczniów doświadczyło kiedykolwiek przemocy. Wśród tych uczniów, 58,33% doświadczyło przemocy ze strony kolegów ze szkoły. Dlatego zaleca się warsztaty dla dzieci i młodzieży w ramach przemocy, agresji i konfliktów między uczniami, a także zmotywowanie do nauki szkolnej.
- 3) Zorganizowanie kampanii informacyjnej dla mieszkańców gminy, dotyczącej problemu występowania zjawiska przemocy, do której dochodzi w domu. Ma ona celu nie tylko zwiększenie wiedzy na temat przemocy, ale także uświadomienie mieszkańcom, że mają obowiązek reagować

oraz powiadomić odpowiednie służby, w przypadku gdy dowiadują się o sytuacji występowania przemocy domowej w ich otoczeniu.

W odniesieniu **do problemu biedy i ubóstwa, starzenia się społeczeństwa oraz sytuacji osób niepełnosprawnych** w Mieście Sulejówek zaleca się:

- Tworzenie kampanii społecznej potępiającej różnego rodzaju dyskryminację, a jednocześnie propagującej tolerancję, empatię oraz aktywną pomoc ofiarom wykluczenia.
- Kontynuowanie działań pomocowych dla osób ubogich: zasiłki i świadczenia, mieszkania socjalne, zbiórki pieniędzy, ubrań, żywności.
- Istotne jest, aby szkoła nadal identyfikowała problemy finansowe w rodzinach uczniów oraz pomoc tym osobom (darmowe podręczniki, wyprawki szkolne, stypendia).
- Identyfikowanie osób pozostających bez zatrudnienia i dalszą pomoc obejmującą pośrednictwo zawodowe, w tym szkolenia z poszukiwania pracy oraz kontynuowanie wsparcia dla osób wchodzących lub powracających na rynek pracy.
- Organizowanie staży/praktyk zawodowych dla dorosłych, w celu podniesienia, uzupełnienia lub zmiany kwalifikacji zawodowych, a także szkoleń z zakresu kompetencji kluczowych. Istotne jest, aby osoby, które mają mniejsze zasoby finansowe powinny mieć możliwość uzyskania dofinansowania przejazdów z miejsca zamieszkania do miejsca pracy, stażu lub praktyk zawodowych.
- Poszerzenie oferty programów pomocy psychologicznej, psychoterapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, starszych, niepełnosprawnych lub zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz stworzenie miejsc wsparcia i poradnictwa dla tych grup.
- Dalszą materialną i usługową pomoc dla osób starszych.
- Upowszechnienie wolontariatu – przygotowywanie wolontariuszy i zapewnianie im możliwości pracy w zakresie świadczenia pomocy osobom starszym, bezdomnym i zagrożonym ubóstwem.
- Zaleca się także dalsze zapewnianie osobom starszym, niepełnosprawnym i innym zagrożonym wykluczeniem społecznym form aktywnego spędzania czasu oraz włączania tychże osób w życie zawodowe i publiczne. Istotne jest, aby informować mieszkańców o realizowanych działaniach.
- Zaleca się dalsze przeciwdziałanie marginalizacji osób starszych poprzez organizowanie akcji, kampanii mających na celu stworzenie pozytywnego obrazu późniejszej fazy życia, odejście od stereotypu stary = chory, a także rozwój świadomości społecznej na temat potencjału osób starszych.

Dodatkowo zaleca się:

- Szkolenia dla rodziców – rekomenduje się przeprowadzenie szkoleń dla rodziców, które obejmowałyby następujące zagadnienia: organizacja czasu, podział obowiązków, rozwój emocjonalny dziecka oraz

sposoby skutecznej komunikacji. Zdobyta wiedza pozwoli rodzicom lepiej wypełniać swoje obowiązki, pomoże zrozumieć psychikę młodego człowieka, a także mechanizmy rządzące jego postępowaniem. Efektem tych działań będzie wzmocnienie więzi rodzinnych.

- Rekomenduje się przeprowadzenie warsztatów lub akcji informacyjnych skierowanych do rodziców, które mogłyby uświadomić różnice między przemocą, a konfliktem rodzinnym oraz nauczyć rozpoznawać sygnały świadczące o występowaniu przemocy w rodzinie. Planowane działania edukacyjne służyłyby również zwiększeniu poziomu wiedzy o konsekwencjach stosowania przemocy wobec dzieci i wzmocnieniu ich kompetencji opiekuńczo – wychowawczych (np. nauka rozwiązywania konfliktów rodzinnych).
- Wskazane jest przeprowadzenie szkolenia dla nauczycieli w ramach pomocy krzywdzonym uczniom oraz procedury „Niebieskiej Karty” w szkole. Równie ważne jest też wsparcie dla rodziców poprzez przeprowadzenie szkolenia w zakresie wychowania pokolenia bez przemocy.

6. POZYCJA STRATEGICZNA MIASTA SULEJÓWEK

Analiza SWOT

Głównym narzędziem oceny uwarunkowań jest analiza SWOT. Jest to metoda służąca do badania otoczenia organizacji oraz analizy jej wnętrza. Analiza SWOT oparta jest na prostym schemacie klasyfikacyjnym, w którym czynniki wpływające dzielimy na:

1. wewnętrzne pozytywne – mocne strony (Strengths),
2. wewnętrzne negatywne – słabe strony (Weaknesses),
3. zewnętrzne pozytywne – szanse (Opportunities),
4. zewnętrzne negatywne – zagrożenia (Threats).

Ocena potencjału w aspekcie słabych i mocnych stron pozwala na określenie siły i słabości gminy w zakresie analizowanych sfer społecznych. Silny potencjał to baza umożliwiająca budowanie strategii, słabości to problemy i ograniczenia do pokonania. Zagrożenia to ostrzeżenie przed niepożądanym rozwojem warunków zewnętrznych, szanse to wsparcie i inspiracje dla lokalnej polityki społecznej.

Poniżej w formie tabelarycznej przedstawione są wyniki prac uczestników zespołu ds. planowania strategicznego, będących współautorami strategii opartej o diagnozę SWOT.

ANALIZA SWOT

Ubóstwo i wykluczenie społeczne	
Mocne strony	słabe strony
-działalność MOPS, który umożliwia, mieszkańcom pokonanie trudnych sytuacji, życiowych, rozwiązanie problemów, wsparcie w zaspokajaniu podstawowych potrzeb, - dobra znajomość środowiska lokalnego przez służby pomocy społecznej, -wzrost świadomości społecznej w zakresie identyfikacji potrzeb i sposobów ich zaspokojenia; -możliwość korzystania z bezpłatnego poradnictwa prawnego, psychologicznego, terapeutycznego, - możliwość skorzystania z różnego rodzaju programów rządowych skierowanych do poszczególnych grup społecznych.	- nadmierna administracja ograniczająca czas na pracę socjalną, -wzrost osób bezrobotnych (w tym osób do 30 r. życia), - niskie kwalifikacje osób bezrobotnych, - dziedziczenie ubóstwa i niezaradności życiowej, -uzależnienie rodzin od pomocy społecznej, - wyuczona bezzadność, - brak motywacji do zmiany swojej trudnej sytuacji, -występowanie zjawiska nielegalnego zatrudnienia, -rosnąca liczba osób w wieku poprodukcyjnym, - ujemny przyrost naturalny w ostatnich latach, - świadoma rezygnacja z aktywności zawodowej na rzecz licznych świadczeń socjalnych (nieopłacalność podjęcia zatrudnienia). -Brak psychologa w niektórych szkołach i ograniczona ilość pedagogów szkolnych. Słaba współpraca (- niektórych szkół) z sądami –wydz. rodzinny. (szkoły nie są informowane o np. nadzorze kuratorskim nad małoletnim uczniem lub jego rodziną)
Szanse	Zagrożenia
- tworzenie miejsc pracy, usługi, -pomoc finansowa na tworzenie miejsc pracy, - pomoc finansowa na utrzymanie miejsc pracy ograniczonych na skutek pandemii, - działania Miasta sprzyjające rozwojowi przedsiębiorczości,	- skutki ekonomiczne w sytuacji epidemii, spadek miejsc pracy, utrata źródła dochodu, zadłużanie się przedsiębiorców, - dziedziczenie ubóstwa i niezaradności życiowej, - uzależnienie rodzin od pomocy społecznej, - niewielka skala działań służących ograniczeniu zjawiska nielegalnego zatrudnienia, -migracja osób młodych, wykształconych za granicę państwa, - wzrastająca liczba osób bezdomnych wymagających schronienia, zmagających się z bezrobociem, - brak mieszkań chronionych.

Rodziny w sytuacji kryzysowej	
Mocne strony	Slabe strony
- realizacja Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Sulejówek na lata 2019- 2022, -realizacja Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - diagnozowanie potrzeb, zagrożeń rodzin, dzieci i młodzieży na potrzeby w/w programów, - dobra znajomość środowiska uczniów przez pedagogów, nauczycieli, -bieżąca współpraca pedagogów z rodzicami uczniów, - dobra współpraca niektórych szkół z kuratorami zawodowymi i społecznymi Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Mińsku Mazowieckim, - zapewnienie pomocy rodzinom dysfunkcyjnym w formie asystenta rodziny, pracy socjalnej. - dostępność poradnictwa specjalistycznego w Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej w Sulejówku (wsparcie psychologiczne nauczycieli, dzieci, poradnictwo w indywidualnych przypadkach) - pomoc prawna, -dobra współpraca MOPS w Sulejówku z placówkami oświatowymi i instytucjami zajmującymi się działaniami na rzecz dzieci., -funkcjonująca w mieście placówka wsparcia dziennego, - działalność Zespołu Interdyscyplinarnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, -dobrze rozwinięta infrastruktura oświatowa. - stale rozbudowująca się infrastruktura rekreacyjna, sportowa, kulturalna, kierowana dp wszystkich grup społecznych, - dobrze zorganizowana ochrona zdrowia w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej, -prowadzenie przez placówki oświatowe działań profilaktycznych, informacyjnych i edukacyjnych w obszarze uzależnień, przemocy, zdrowego stylu życia, bezpieczeństwa, przestępczości, - pomoc w zakresie dożywiania w szkole i w domu, - dostęp do oferty Punktu informacyjno-Konsultacyjnego oferującego wsparcie terapeutów, psychologów dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków, dotkniętych przemocą,	- ograniczone możliwości wczesnego wspomagania dziecka, - ograniczone możliwości logistyczne prowadzenia działalności pozalekcyjnej, -luki edukacyjne u rodziców, - ograniczony dostęp do specjalistów Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej (ograniczenie wynikające z kontraktów z NFZ-tem), -rosnąca liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej. -niewystarczająca ilość żłobków, brak publicznej placówki, - zbyt mała liczba miejsc w przedszkolach, - bezrobocie rodziców i pozostałych pełnoletnich członków rodzin, -osłabienie więzi rodzinnych wpływające na obniżenie samodzielności realizacji wzajemnego wsparcia i opieki, -wzrost agresji wśród młodzieży, -postawy roszczeniowe części rodzin korzystających z wsparcia MOPS, -alkoholizm, uzależnienia, zmiana w rodzajach uzależnień, niechęć do podejmowania leczenia uzależnienia, - brak autorytetów, -ograniczony dostęp do specjalistów ochrony zdrowia (szczególnie do: psychiatry, psychologa dla dzieci).

Szanse	Zagrożenia
- stałe diagnozowanie zagrożeń społecznych w zakresie uzależnień, potrzeb, -koordynowanie działań instytucji na rzecz wspierania rodzin, - ciągła edukacja osób uczestniczących w wychowaniu dzieci, młodzieży, - podejmowanie działań na rzecz integracji rodziny, -pozyskiwanie środków finansowych na rzecz działań w zakresie edukacji, aktywizacji zawodowej, - systematyczne kształcenie osób zawodowo wspierających rodziny, dzieci w rodzinie, -systematyczne kształcenie pedagogów w zakresie pomocy rodzinie w kryzysie - zwiększenie liczby miejsc w przedszkolach (nowe przedszkole), - zwiększenie liczby godzin w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju w przedszkolach - utworzenie ogólnego systemu wczesnego reagowania, w ramach którego byłaby zapewniona kontrolna wizyta dziecka u psychologa dziecięcego oraz sprawdzona sytuacja w rodzinie - kurs samoobrony dla ofiar przemocy (głównie kobiety) - dni otwarte - w przychodniach w celu uświadamiania pacjenta o potrzebach zdrowotnych, tj. prawidłowa dieta, zapobieganie otyłości itd. - przygotowanie cyklicznych spotkań dla rodziców oraz internetowego forum dyskusyjnego jako forma wsparcia dla rodziców dzieci z problemami (w myśl zasady: „najlepiej zrozumie ten kto ma tak samo”)	- kryzys funkcji rodziny i jej roli w życiu społecznym, zatracanie rodzinnych wartości, - wzrost zachorowalności na choroby cywilizacyjne: nowotwory, choroby układu krążenia, alergię, choroby układu nerwowego, depresję, - obciążenie budżetu gminy wydatkami na oświatę, -brak nawyków i umiejętności radzenia w sytuacjach trudnych i problemowych, - wyuczona bezradność, - zanikanie modelu rodzin wielopokoleniowych, -przyzwolenie społeczne na spożywanie przez nieletnich alkoholu i na zachowania ryzykowne, -niedostateczna kontrola rodziców – w jaki sposób dziecko spędza czas wolny, -brak psychologa w niektórych szkołach i ograniczona ilość pedagogów szkolnych. - słaba współpraca z sądami –wydz. rodzinny. (niektóre szkoły nie są informowane o np. nadzorze kuratorskim nad małoletnim uczniem lub jego rodziną)
Starzenie się społeczeństwa, przewlekła choroba, niepełnosprawność	
Mocne strony	Słabe strony
-organizacja i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, -inicjatywy społeczne w zakresie wsparcia osób starszych, z ograniczoną sprawnością, -współpraca z podmiotami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, -aktywność instytucji i organizacji działających na rzecz seniorów,	- ograniczone możliwości (finansowe, osobowe) w stosunku do potrzeb pomocy osobom starszym poprzez świadczenie usług opiekuńczych, - brak dostatecznie rozwiniętej opieki specjalistycznej finansowanej przez NFZ, - narastający problem braku opieki nad osobami starszymi ze strony rodziny, -bariery architektoniczne uniemożliwiające osobom niepełnosprawnym i starszym kontakt społeczny,

- informowanie osób niepełnosprawnych o przysługujących im prawach oraz dostępnych formach pomocy, - działania placówek oświaty na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych dzieci i młodzieży dotkniętej niepełnosprawnością, - dobrze wyedukowana kadra MOPS, - działalność Domu Kultury w zakresie integracji i organizacji czasu wolnego mieszkańców Miasta, - funkcjonowanie "Dziennego Domu "Senior+", - funkcjonowanie Stowarzyszenia Klub Seniorów i nieformalnego klubu seniorów przy Parafii, - możliwość skorzystania z oferty Środowiskowego Domu Samopomocy w Wiązowej - realizacja przez wielu programów wsparcia, np.: posiłek w szkole i w domu”; - "Wspieraj seniora", - "Opieka wytchnieniowa" - dostęp do oferty Punktu informacyjno-Konsultacyjnego (wsparcie terapeutów, psychologów dla osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków, dotkniętych przemocą) - pomoc wolontariuszy, - inicjatywy społeczne, charytatywne w zakresie wsparcia seniorów - liczne oferty firm realizujących projekty edukacyjno- aktywizacyjne dla osób niepełnosprawnych, - działalność fundacji "Otwartych serc", Fundacji "Świat integracji", - możliwość skorzystania z warsztatów terapii zajęciowej w sąsiedniej gminie.	- starzenie się społeczeństwa – rosnąca liczba osób wymagających wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, - niska samodzielność i inicjatywność części seniorów, - trudna sytuacja materialna seniorów, - brak chętnych do świadczenia usług opiekuńczych posiadających odpowiednie kwalifikacje, - zbyt mała liczba etatów opiekunek
Szanse	Zagrożenia
- wysoko rozwinięta sieć informacyjna o prawach i dostępnych formach pomocy dla osób przewlekle chorych i niepełnosprawnych, - wzrost społecznej akceptacji i wrażliwości na problemy osób niepełnosprawnych, - zwiększanie świadomości mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa postępowania w sytuacji zagrożeń koronawirusem, chorobami cywilizacyjnymi,	- ograniczony rynek pracy – brak ofert pracy dla osób niepełnosprawnych i starszych. - starzenie się społeczeństwa, - systematyczny wzrost liczby dzieci wymagających umieszczenia w grupach i klasach integracyjnych, - zwiększająca się w gminie liczba osób z zaburzeniami psychicznymi wymagającymi wsparcia, - trudny dostęp do lekarzy -psychiatrów,

- edukacja mieszkańców w zakresie zdrowego stylu życia, aktywności fizycznej, - likwidacja barier w komunikowaniu się i architektonicznych.	- niskie świadczenia emerytalno-rentowe w stosunku do wzrastających kosztów utrzymania, - wzrost zapotrzebowania na skierowania do placówek całodobowego i dziennego pobytu, - niedostateczna liczba placówek wspierających osoby niepełnosprawne - smog i inne warunki środowiskowe wpływające na pogorszenie się stanu zdrowia
Kapitał społeczny, aktywność społeczna	
Mocne strony	Mocne strony
-profesjonalnie przygotowana kadra pomocy społecznej, - informowanie klientów pomocy społecznej o możliwości uzyskania wsparcia, -diagnozowanie problemów społecznych w mieście, -współpraca Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej z organizacjami pozarządowymi, kościołem, wolontariuszami, - rosnąca w mieście ilość organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, -realizowanie przez Ośrodek Pomocy Społecznej projektów z zakresu aktywnej integracji (poza okresami pandemii). - funkcjonowanie ośrodka wsparcia dla osób niepełnosprawnych oraz osób starszych, dziennego Domu Senior +) - realizacja potrzeb społeczności lokalnej np. budżet obywatelski, - dotacje Miasta dla organizacji pozarządowych na działalność sportową, rekreacyjną, profilaktyczną, - działalność Domu Kultury, Dziennego Domu "Senior +" , Stowarzyszenia Klub Seniorów w zakresie edukacji , aktywizacji, wzmacniania kapitału ludzkiego, - działania wolontariuszy na rzecz seniorów lub osób z ograniczoną sprawnością - inicjatywy władarzy Miasta w zakresie promocji walorów, historii gminy, - inicjatywy promujące aktywność fizyczną np: rozbiegany Sulejówek, - projekty socjalne (ograniczone z powodu pandemii), - zajęcia aktywizacyjne dla młodzieży, seniorów i innych grup: Młodzieżówka z Sulejówka, Chór Ichitis, chór parafialny, Chór Kameralny Miasta Sulejówek, zajęcia kulturowe w MDK i prywatnych placówkach	- dziedziczenie marginalizacji i wykluczenia społecznego, - mała aktywność społeczna oraz wyuczona bezradność osób korzystających z różnych form wsparcia lub pozostających w izolacji społecznej, - mała mobilność osób bezrobotnych, - słabe dostosowanie ofert edukacyjnych do lokalnego rynku pracy, - brak umiejętności i nawyków aktywnego spędzania czasu wolnego.

- w przychodni zdrowia liczne akcje edukacyjne i prozdrowotne: pomiary cukru, mierzenie ciśnienia, szczepienia na grupę i inne choroby (w tym przeciwCOVIDowe)	
Szanse	Zagrożenia
- zwiększenie świadomości obywatelskiej w zakresie praw, obowiązków, zagrożeń społecznych, - większe poczucie bezpieczeństwa i sprawstwa, - promowanie wizerunku gminy jako otwartej i przyjaznej, z walorami historycznymi, - polepszenie procedury konsultacji społecznych, - podejmowanie inicjatyw wspierających aktywność społeczną. - organizowanie wspólnych inicjatyw społecznych celem zwiększenia integracji społecznej - realizacja projektów socjalnych o charakterze integracyjnym, zwiększających więzi międzypokoleniowe. - ciągle doszkalanie nauczycieli, pedagogów pracowników socjalnych z zakresu: psychologii, zagrożeń wynikających z pandemii, używek XXI w. (w tym niebezpiecznych dla dzieci: cyberprzemoc, dopalacze, leki ogólnodostępne), Prawa Dziecka itd. - profilaktyka i edukacja: uświadamianie i dawanie szansy na lepsze życie poprzez szkolenia, kursy zawodowe, staże, zajęcia pozalekcyjne w szkołach, tzw. pogadanki, współpraca z Urzędem Pracy.	- bierność mieszkańców i niechęć do zmiany sytuacji życiowej, - starzenie się społeczeństwa, - roszczeniowe postawy mieszkańców w zakresie dostępu do dóbr czy przywilejów, - brak poczucia przynależności do danej społeczności lokalnej, - przejmowanie złych nawyków w zakresie bierności społecznej przez kolejne pokolenia, - zlecanie nowych zadań gminie z ograniczonym wsparciem ze środków budżetu państwa.

Prospektywna wizja sposobów rozwiązywania problemów społecznych

W przeprowadzonych ankietach reprezentanci społeczności Miasta Sulejówek określili w sposób szczegółowy oczekiwania realizacyjne w zakresie:

POMOC SPOŁECZNA, POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM, OSOBOM STARSZYM, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE

Przeprowadzenie okresowej diagnozy problemów osób niepełnosprawnych

Usystematyzowanie bazy danych osób niepełnosprawnych

Utworzenie warsztatów terapii zajęciowej.

Realizacja poradnictwa psychologicznego

Wspieranie tworzenia i funkcjonowanie lokalnych grup wsparcia

Wsparcie osób niepełnosprawnych poprzez działalność asystenta osoby niepełnosprawnej

Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych

Udzielanie informacji dla osób niepełnosprawnych w ramach pracy socjalnej

Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych

Udzielanie pomocy finansowej osobom niepełnosprawnym.

Realizacja usług opiekuńczych oraz specjalistycznych usług opiekuńczych

Podnoszenie kwalifikacji pracowników OPS zajmujących się problematyką niepełnosprawności

Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych, dostęp do edukacji zintegrowanej, szkoleń zawodowych oraz do zatrudnienia

Zapewnienie funkcjonowania Dziennego Domu Seniora.

Promowanie idei wolontariatu na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych;

Inicjowanie interdyscyplinarnych form współpracy na rzecz osób niepełnosprawnych

Opracowanie programu ochrony zdrowia psychicznego

Współpraca instytucji świadczących pomoc i usługi na rzecz rodziny przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych

Rozwój partnerstwa lokalnego w zakresie wsparcia rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych

Rozwój interdyscyplinarnych form wsparcia

Nasilenie ochrony uczniów przed przemocą, uzależnieniami, zachowaniami patologicznymi poprzez oferowanie dzieciom i młodzieży szerokiego wachlarza zajęć pozalekcyjnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych

Aktywizacja społeczności lokalnej mająca na celu wypracowanie postaw prospołecznych i wzmacniających odpowiedzialność za miejsce swojego zamieszkania.

Wspieranie aktywności trzeciego sektora działającego w różnych obszarach życia społecznego

Współpraca różnych środowisk na rzecz rozwoju społecznego

Wspieranie inicjatyw organizacji klubów seniora

Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej i rozrywkowej dla osób starszych

Realizacja projektów/działań informacyjnych oraz promujących zdrowy styl życia

Wspomaganie postaw prozdrowotnych i zdrowego stylu życia, realizacja kampanii społecznych wzmacniających odpowiedzialność za swoje zdrowie
Intensywne wykorzystanie infrastruktury rekreacyjnej i sportowej poprzez organizację przedsięwzięć o charakterze pro-zdrowotnym
Promowanie dziedzictwa kulturowego i walorów turystycznych gminy Sulejówek i okolic
Rozbudowa placówek przedszkolnych na terenie gminy
Organizacja konferencji/seminariów/ nt. Dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH ORAZ NARKOMANII

Stworzenie modelu współpracy pracownika socjalnego i konsultanta – psychologa w zakresie:
Tworzenie i funkcjonowanie grup wsparcia dla osób współzależnych
Utrzymanie świetlicy środowiskowej dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych
Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z problemem alkoholowym
Okresowa diagnoza problemów uzależnień w ramach diagnozy problemów społecznych.
Systematyczny monitoring sprzedaży napojów alkoholowych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych poprzez badanie typu tajemniczy klient (zakup piwa przez „młodo wyglądające” osoby pełnoletnie, których nie znają sprzedawcy)
Przygotowanie kampanii mającej na celu zwiększenie świadomości społecznej nt. szkodliwości alkoholu, tytoniu oraz innych używek.
Realizacja programów profilaktycznych i edukacyjnych - powinny dotyczyć wszelkich zachowań ryzykownych oraz obejmować dzieci i młodzież oraz ich rodziców i opiekunów
Opracowanie materiałów edukacyjnych - informacyjnych dotyczących uzależnień zwłaszcza alkoholu, palenia tytoniu, dopalaczy oraz miejsc i ofert pomocy.
Aktywizacja społeczności anonimowych alkoholików oraz dzieci anonimowych alkoholików mające na celu inicjowanie przez te środowiska w środowisku lokalnym mody na zdrowy tryb życia – bez używek
Inspirowanie do powstawania grup wsparcia sąsiedzkiego.
Współpraca mediów, rodziny, szkolnictwa, instytucji pomocy społecznej i służb porządkowych w celu włączenia działań zapobiegających patologiom w inne dziedziny funkcjonowania społeczności;
Realizacja gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w gminie Sulejówek
Podejmowanie działań interdyscyplinarnych ograniczających zjawisko przemocy w szkole i środowisku rówieśniczym
Wspieranie tworzenia i funkcjonowania grup wsparcia
Podejmowanie działań zmierzających do poprawy bezpieczeństwa osób starszych/niepełnosprawnych
Współpraca środowisk nauczycielskich w zakresie profilaktyki uzależnień
Zatrudnienie większej ilości specjalistów z zakresu profilaktyki i terapii uzależnień

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

Aktywizacja społeczności lokalnej mająca na celu wypracowanie postaw prospołecznych i wzmacniających odpowiedzialność za miejsce swojego zamieszkania.

Wspieranie aktywności trzeciego sektora działającego w różnych obszarach życia społecznego

Współpraca różnych środowisk na rzecz rozwoju społecznego

Wspomaganie postaw prozdrowotnych i zdrowego stylu życia, realizacja kampanii społecznych wzmacniających odpowiedzialność za swoje zdrowie

Promowanie dziedzictwa kulturowego i walorów turystycznych gminy Sulejówek i okolic

Intensywne wykorzystanie infrastruktury rekreacyjnej i sportowej poprzez organizacje przedsięwzięć o charakterze pro-zdrowotnym

Organizacja konferencji/seminariów/ nt. Dobrych praktyk w zakresie rozwiązywania problemów społecznych

Rozbudowa placówek przedszkolnych na terenie gminy

Z powyższych oczekiwań co do działań w obszarach rozwiązywania problemów społecznych można sformułować cel nadrzędny strategii.

Wysoka jakość życia mieszkańców Miasta Sulejówek, życie wolne od zagrożeń, zintegrowana społeczność, dostępna profesjonalna pomoc społeczna i terapeutyczna, aktywne i zintegrowane grupy społeczne, samorealizujące się w działaniach prospołecznych i kulturalnych.

Cel ten jest syntetyczną i skróconą wersją myśli, które zawarte są w wizji *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sulejówek na lata 2021- 2027*. Jest to hasłowe wyrażenie wizji rozwoju społecznego mieszkańców gminy Sulejówek.

Wizja jest określeniem takiego obrazu Gminy Sulejówek, jaki chcieliby osiągnąć za 10 lat mieszkańcy tego obszaru– uczestnicy procesu planowania. Wizja określa dążenie w sposób bardzo ogólny.

Miasto Sulejówek jest miejscem przyjaznym dla jego mieszkańców, umożliwiającym:

- profesjonalną pomoc społeczną, efektywnie rozwiązującą problemy socjalne i bytowe, wspierającą wzmacnianie własnych zasobów osób potrzebujących pomocy, sprzyjającą rozwojowi potencjału osobowego i społecznego,
- nowoczesną edukację, przyjazną różnym grupom wiekowym oraz osobom niepełnosprawnym, umożliwiającą ustawiczne kształcenie w zależności od wieku i potrzeb,
- integrację społeczności lokalnej, profesjonalną i efektywną pomoc w sytuacji zagrożeń związanych z dysfunkcją spowodowaną nadużywaniem substancji psychoaktywnych.

Cele główne strategii, cele szczegółowe i ich realizacja

Cele strategiczne

Po przeprowadzeniu diagnozy problemów społecznych oraz diagnozy prospektywnej przystąpiono do ustalenia priorytetów, celów strategicznych. Uczestnicy prac nad strategią ustalili je w następującym zakresie:

Cele strategiczne określono dla trzech obszarów:

1. Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej,
2. Pomoc społeczna, przeciwdziałanie bezradności, ubóstwu, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym,
3. Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie.
4. Wsparcie rodzin.

Uwzględniając wyniki analizy SWOT, analizy potencjałów wypracowano następujące cele strategiczne:

1. dla obszaru „Edukacja publiczna, kultura, samoorganizacja społeczności lokalnej”

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturowym.

2. dla obszaru „Pomoc społeczna, przeciwdziałanie bezradności, ubóstwu, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym”

Profesjonalna pomoc społeczna, wzmacniająca świadomość społeczną, wspierająca jakość życia lokalnej społeczności, integrująca mieszkańców, zachęcająca do samorealizacji i wsparcia dla innych.

3. dla obszaru „Profilaktyka i rozwiązywanie problemów alkoholowych, narkomanii i przemocy w rodzinie”

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

4. Dla obszaru „Wsparcie rodzin”

Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin, sprzyjającego prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przejawiających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo- wychowawczych.

Realizacja tych celów odbywać się będzie poprzez realizację celów szczegółowych w poszczególnych latach. Cele szczegółowe i działania realizacyjne przedstawione zostaną w kolejnych rozdziałach.

Źródłem sformułowanych poniżej szczegółowych celów strategicznych oraz działań strategicznych jest wynik ustaleń uczestników prac nad Strategią i są skorelowane z wynikami analizy SWOT, badań problemów społecznych, oczekiwań realizacyjnych wyrażonych w ankietach prospektywnych.

Cele szczegółowe i ich realizacja

EDUKACJA PUBLICZNA, KULTURA, SAMOORGANIZACJA SPOŁECZNOŚCI LOKALNEJ

CEL GŁÓWNY

Świadome i aktywne społeczeństwo, kapitał ludzki oparty na wiedzy. Dostęp do kształcenia ustawicznego, sprzyjanie działaniom kulturotwórczym społeczeństwa.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- nowoczesny system oświaty,
- dostępność bogatej oferty edukacyjnej, sportowej i kulturalnej.

WSKAŹNIKI MONITOROWANIA STRATEGII:

- liczba zajęć dodatkowych współfinansowanych z dostępnych środków, w tym z UE;
- liczba zajęć oferowanych dla osób starszych;
- liczba miejsc dla dzieci w wieku przedszkolnym;
- liczba inicjatyw kulturalnych, edukacyjnych na terenie gminy.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKŁADY	ŹRÓDŁA DANYCH/ REALIZATOR
1	Wspieranie aktywności trzeciego sektora działającego w różnych obszarach życia społecznego.	2021 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa, sponsorzy prywatni	Miasto Sulejówek, NGO, oddolne inicjatywy
2	Wspieranie inicjatyw organizacji klubów seniora i innych środowiskowych form wsparcia.	2021 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe, budżet państwa, sponsorzy prywatni	Miasto Sulejówek, NGO, oddolne inicjatywy
3	Realizacja projektów/działań informacyjnych oraz promujących zdrowy styl życia. Wspomaganie postaw prozdrowotnych i zdrowego stylu życia, realizacja kampanii	2021 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe,	Miasto Sulejówek, NGO,

	społecznych wzmacniających odpowiedzialność za swoje zdrowie.			oddolne inicjatywy
4	Organizacja inicjatyw pozwalających na efektywne wykorzystanie infrastruktury rekreacyjnej i sportowej.	2021 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Miasto Sulejówek, NGO, oddolne inicjatywy

POMOC SPOŁECZNA, PRZECIWDZIAŁANIE PRZEMOCY W RODZINIE, POMOC OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM I OSOBOM STARSZYM

CEL GŁÓWNY

Pomoc społeczna, przeciwdziałanie bezradności, ubóstwu, pomoc osobom niepełnosprawnym i starszym.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- Zmniejszenie rozmiarów ubóstwa;
- wzmocnienie i rozwój zintegrowanej pomocy socjalnej,
- wspieranie rozwoju kwalifikacji osobowych klientów pomocy społecznej,
- rozwój zasobów osobowych i instytucjonalnych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej,
- dofinansowanie funkcjonowania Dziennego Domu „Senior+”.

WSKAŹNIKI MONITOROWANIA STRATEGII:

- liczba rodzin objętych pomocą społeczną bez względu na liczbę i rodzaj świadczeń,
- liczba osób, którym przyznano zasiłki pieniężne,
- wartość przyznanych świadczeń pieniężnych w roku budżetowym;
- wysokość środków przeznaczonych na dofinansowanie dożywiania w skali roku,
- liczba osób objętych pomocą w ramach usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych,
- liczba godzin świadczonych usług opiekuńczych,
- liczba rodzin objętych programami socjalnymi,
- liczba dzieci objętych programami socjalnymi,
- liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego,
- liczba uczestników Dziennego Domu „Senior+”
- liczba projektów socjalnych,
- liczba odbiorców projektów socjalnych.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	ŹRÓDŁA DANYCH/ REALIZATOR
1	Zwalczanie długotrwałego bezrobocia.	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku; Powiatowy Urząd Pracy.
2	Zaspokojenie niezbędnych potrzeb życiowych osób i rodzin poprzez umożliwienie im życia w warunkach odpowiadających godności człowieka.	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek, organizacje pozarządowe
3	Utworzenie systemu wsparcia dla osób starszych oraz niepełnosprawnych.	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek, organizacje pozarządowe
4	Podnoszenie jakości życia mieszkańców wykorzystując dostępne zasoby.	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek, organizacje pozarządowe
5	Profesjonalna, skuteczna pracy socjalnej	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek.
6	Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Powiatowy Urząd Pracy, Miasto Sulejówek, organizacje pozarządowe
7	Zapewnienie funkcjonowania Dziennego Domu „Senior+” dla osób starszych i z ograniczoną sprawnością.	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek

8	Udzielanie pomocy bezdomnym	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek, organizacje pozarządowe
9	Realizacja usług opiekuńczych.	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek, organizacje pozarządowe
10	Podnoszenie kwalifikacji pracowników MOPS zajmujących się problemami społecznymi, Podnoszenie kompetencji członków Zespołu Interdyscyplinarnego z zakresu diagnozowania problemu przemocy oraz pracy z osobami stosującymi i doświadczającymi przemocy.	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku
11	Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do dzieci i młodzieży dotyczących przemocy/agresji oraz cyberprzemocy.	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miasto Sulejówek
12	Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych poprzez likwidację barier architektonicznych, dostęp do edukacji zintegrowanej, szkoleń zawodowych oraz do zatrudnienia	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miasto Sulejówek, Powiatowy Urząd Pracy
13	Inicjowanie interdyscyplinarnych form współpracy na rzecz osób niepełnosprawnych, starszych, bezdomnych.	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek, organizacje pozarządowe, oświata

PROFILAKTYKA I ROZWIĄZYWANIE PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH, NARKOMANII

CEL GŁÓWNY

Skuteczne rozwiązywanie problemów alkoholowych i narkomanii. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Efektywny system przeciwdziałania nadużywaniu środków psychoaktywnych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- profesjonalna pomoc terapeutyczno – rehabilitacyjna,
- racjonalna i efektywna profilaktyka problemowa,
- skuteczne przeciwdziałanie uzależnieniom,
- promocja zdrowego stylu życia.

WSKAŹNIKI MONITOROWANIA STRATEGII:

- liczba osób objętych działaniami MKRPA;
- liczba osób objętych programami i projektami na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom,
- liczba inicjatyw społecznych w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi i narkomanii (kampanii informacyjnych, imprez plenerowych itp.

DZIAŁANIA STRATEGICZNE:

	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	ŹRÓDŁA DANYCH/ REALIZATOR
1	Tworzenie i funkcjonowanie grup wsparcia dla osób współuzależnionych	2021 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
2	Podnoszenie kwalifikacji osób pracujących na rzecz pomocy rodzinom z problemem alkoholowym	2021 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
3	Okresowa diagnoza problemów uzależnień w ramach diagnozy problemów społecznych.	2021 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

4	Systematyczny monitoring sprzedaży napojów alkoholowych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych poprzez badanie typu tajemniczy klient (zakup piwa przez „młodo wyglądające” osoby pełnoletnie, których nie znają sprzedawcy).	2021 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
5	Rozpowszechnienie materiałów edukacyjnych - informacyjnych dotyczących uzależnień zwłaszcza alkoholu, palenia tytoniu oraz dopalaczy oraz miejsc i ofert pomocy	2021 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
6	Realizacja „Miejskiego Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i Przeciwdziałania Narkomanii w Sulejówku ”	2021 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki edukacyjne Ośrodek Kultury, NGO
7	Podejmowanie działań interdyscyplinarnych ograniczających zjawisko przemocy w szkole i środowisku rówieśniczym.	2021 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki edukacyjne Ośrodek Kultury, NGO
8	Wspieranie tworzenia i funkcjonowania grup wsparcia.	2021 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów

				Alkoholowych, placówki edukacyjne Ośrodek Kultury, NGO
9	Wspieranie funkcjonowania światlic dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych.	2021 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Kultury, Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
10	Prowadzenie działań wspierających rodziny z problemami przemocowymi.	2021 – 2027	Budżet gminy, fundusze pomocowe	Zespół Interdyscyplinarny, Policja, placówki edukacyjne, liderzy lokalni

WSPARCIE RODZIN

CEL GŁÓWNY

Rozwijanie systemu wsparcia dla rodzin, sprzyjającego prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rodzin przejawiających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo- wychowawczych.

CELE SZCZEGÓŁOWE

- prowadzenie działań edukacyjnych na temat problemów współczesnej rodziny,
- wzmacnianie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
- wsparcie rodzin znajdujących się w sytuacji kryzysowej,
- promocja samorealizacji, przedsiębiorczości, wolontariatu, grup wsparcia;

WSKAŹNIKI MONITOROWANIA STRATEGII:

- Liczba rodzin objętych usługą asystenta rodziny;
- Liczba rodzin, w których zakończono realizację usługi asystenta rodziny, ze szczególnym wskazaniem na zrealizowanie stawianych w planie pracy celów;
- Liczba postanowień sądu w sprawie zmiany zarządzeń odnośnie dzieci poprzez ich powrót do rodziny objętej pomocą asystenta;
- Liczba postanowień sądu w sprawie uchylenia nadzoru kuratora w rodzinach objętych pomocą asystenta;
- Liczba rodzin, którym udzielono wsparcia realizowanego przez tzw. rodzinę wspierającą;
- Liczba rodzin wspierających;
- Liczba rodzin objętych pracą socjalną świadczoną przez pracowników socjalnych.
- Liczba dzieci korzystających z placówek wsparcia dziennego.
- Liczba rodzin z dziećmi, objętych pomocą MOPS.

LP.	DZIAŁANIA / ZADANIA	HARMONOGRAM REALIZACJI	NAKLADY	ŹRÓDŁA DANYCH/ REALIZATOR
1	Organizowanie różnorodnych form integracji rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń inicjowanych w środowiskach lokalnych.	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku; Powiatowy Urząd Pracy, organizacje pozarządowe
2	Rozpowszechnianie wiedzy na temat uprawnień przysługujących rodzinom.	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek, organizacje pozarządowe
3	Utworzenie systemu wsparcia dla rodzin: dysfunkcyjnych, wielodzietnych i niepełnych.	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek, organizacje pozarządowe
4	Realizacja działań mających na celu podniesienie świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, a także uwrażliwienie społeczności lokalnej na występowanie tego problemu.	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek, Zespół Interdyscyplinarny, Gmina Sulejówek, organizacje pozarządowe
5	Rozwijanie i promowanie oferty kulturalnej, oświatowej	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Kultury, Miasto Sulejówek, organizacje pozarządowe
6	Inicjowanie interdyscyplinarnych form współpracy na rzecz rodzin z osobą niepełnosprawną.	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek, organizacje pozarządowe, oświata

7	Współpraca instytucji świadczących pomoc i usługi na rzecz rodziny przeżywających trudności w sprawach opiekuńczo - wychowawczych	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek, organizacje pozarządowe
8	Rozwój partnerstwa lokalnego w zakresie wsparcia rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek, organizacje pozarządowe
9	Profilaktyka uzależnień dzieci i młodzieży poprzez poszerzenie oferty zajęć edukacyjnych, kulturalnych, sportowych, integracyjnych.	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek, placówki edukacyjne, organizacje pozarządowe
10	Rozwijanie systemu asystentury rodzinnej	2021 – 2027	Budżet Gminy, fundusze pomocowe	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Sulejówku, Miasto Sulejówek

7. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI STRATEGII

Zakłada się, że realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sulejówek przyniesie:

- stałą i pełną diagnozę problemów społecznych i ocenę stopnia zaspokojenia zdiagnozowanych potrzeb wraz z ich stałym monitoringiem;
- wzrost aktywności na rzecz rozwiązywania problemów społecznych innych podmiotów niż jednostki pomocy społecznej oraz poprawę przepływu i wymiany informacji między tymi podmiotami;
- poprawę dostępu do informacji i stałą aktualizację wiedzy o oferowanych usługach społecznych dla różnych grup adresatów;
- zwiększenie udziału mieszkańców w tworzeniu lokalnych rozwiązań poprawiających jakość życia;
- wzrost atrakcyjności Miasta Sulejówek jako przyjaznego miejsca do życia dla rodzin z dziećmi, seniorów, osób z ograniczoną sprawnością;
- zrealizowanie celu 1: Silne, zintegrowane i aktywne społeczeństwo obywatelskie Miasta, celu 1.1:

Aktywna postawa społeczna mieszkańców Miasta, celu: 1.3 Trwałe ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego grup zagrożonych patologiami i bezrobociem, celu: 3. Odpowiadające potrzebom mieszkańców i środowiska bytowo-komunalne warunki życia w mieście określonych w Strategii Rozwoju Miasta Sulejówek na lata 2016-2025.

-wzrost liczby osób objętych instrumentami aktywizacji zawodowej.

Strategia będzie wdrażana poprzez programy, a w szczególności:

- Program wspierania rodziny,
- Program przeciwdziałania przemocy w rodzinie i pomocy ofiarom przemocy w rodzinie,
- Program profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych,
- Program przeciwdziałania narkomanii,
- Program współpracy z organizacjami pozarządowymi.

8. SYSTEM ZARZĄDZANIA, AKTUALIZACJA STRATEGII, RAMY FINANSOWE, EWALUACJA.

Istotnym wymogiem stawianym wszystkim dokumentom strategicznym jest wewnętrzny system zarządzania realizacją, określający organizację, zasady i sposoby wdrażania, monitorowania oraz ewaluacji. Nie stworzenie tego systemu powoduje, że strategia staje się bardzo szybko dokumentem „martwym”.

W celu sprecyzowania zarządzania realizacją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych należało odpowiedzieć na następujące pytania:

- a) kto będzie odpowiedzialny za koordynację procesu wdrażania dokumentu?
- b) jak często i jakimi sposobami będzie odbywać się ocena jego realizacji?
- c) w jaki sposób i w jakim trybie będzie dokonywana korekta/aktualizacja strategii?

Opracowując niniejsze „wytyczne” kierowano się założeniem, że proces tworzenia oraz wysiłek wdrażania strategii muszą być oparte na tej samej podstawie – partycypacji społecznej. A zatem, w naturalny sposób zaangażowanie oraz nabyte doświadczenie członków zespołu zadaniowego oraz osób uczestniczących w warsztatach planowania strategicznego powinny zostać wykorzystane na etapie wdrażania strategii.

Podmioty zarządzające realizacją strategii

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera cele i zadania, które stanowią wyzwanie dla społeczności lokalnej oraz gminnych instytucji publicznych i niepublicznych działających w sferze polityki społecznej. W związku z tym wdrażanie Strategii wymaga ścisłej koordynacji i współpracy pomiędzy zainteresowanymi stronami, a efektywność procesu będzie zależała w głównej mierze od podmiotów zarządzających realizacją:

- a) Burmistrz – wykonuje uchwały Rady Miasta i budżet Miasta przy pomocy Urzędu Miejskiego i jednostek organizacyjnych (JST); odpowiedzialny za bieżące wdrażanie strategii;
- b) Rada Miasta – organ stanowiący; uchwała budżet; pełni nadzór nad realizacją strategii;
- c) Doradcy np. prawnicy, specjaliści – środowisko odpowiedzialne za doradztwo oraz opiniowanie, stanowiące zarazem forum wymiany doświadczeń i pomysłów na rozwój społeczny gminy.

Instrumenty realizacji Strategii

Wśród szeregu instrumentów służących realizacji Strategii, należy wymienić instrumenty finansowe, administracyjno-prawne, z zakresu promocji i marketingu, monitoringu, a także narzędzia służące aktualizacji strategii.

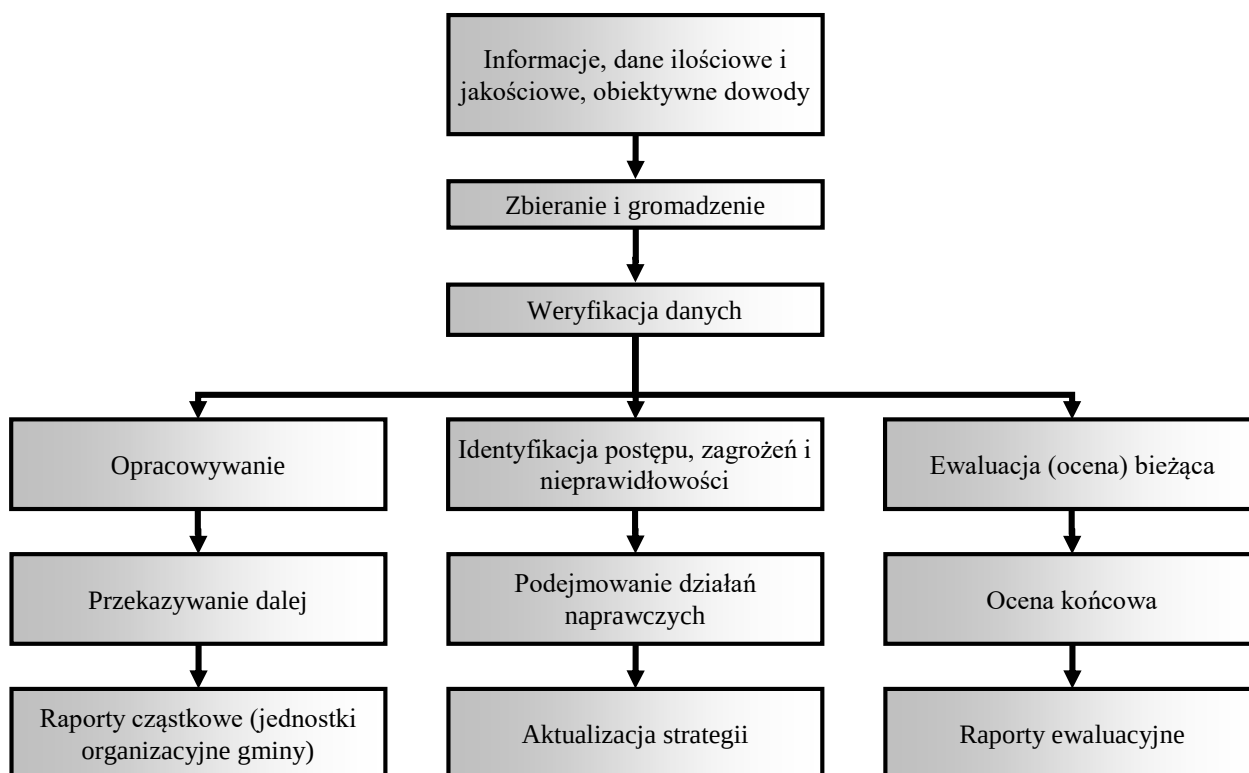
Głównym instrumentem finansowym służącym realizacji zadań gminy jest jej budżet, gwarantujący samodzielność finansową samorządu, uchwalany w formie uchwały budżetowej na dany rok budżetowy, stanowi roczny plan dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów gminy. Możliwość realizacji zadań jest uwarunkowana w głównej mierze zakresem i charakterem dochodów budżetowych. Trzeba stwierdzić, że poziom dochodów własnych gminy nie wystarcza w stosunku do realizowanych zadań oraz potrzeb społecznych, niezbędny jest zatem sprawnie funkcjonujący mechanizm zasilania zewnętrznego budżetu.

Wdrażając Strategię, Miasto będzie musiało oprzeć się o dostępne programy pomocowe, a także prowadzić racjonalną współpracę finansową z organizacjami pozarządowymi, kościelnymi oraz sektorem przedsiębiorców. W tym sensie niezmiernie ważna będzie akcja informacyjno-promocyjna na temat Strategii i procesów integracji społecznej, wykorzystująca Internet (głównie BIP), prasę lokalną, a także promocję i reklamę bezpośrednią (na przykład zapraszanie do udziału w przedsięwzięciach samorządowych podmiotów mogących być partnerami w realizacji poszczególnych zadań).

Monitoring i ocena wdrażania strategii

Monitoring jest to stała i ciągła obserwacja ilościowych oraz jakościowych zmian pewnych wielkości, mająca na celu zapewnienie informacji zwrotnych na temat skuteczności i efektywności wdrażania Strategii, a także jego ocenę i zmianę (tam, gdzie jest to konieczne). Monitoring służy badaniu i ocenie sposobu oraz efektywności dochodzenia do wyznaczonych celów i zadań, a także poziomu ich osiągnięcia.

Przebieg procesu monitoringu i ewaluacji (oceny) postępów we wdrażaniu Strategii przedstawia poniższy schemat.

Realizacja strategii jest monitorowana poprzez coroczne sprawozdania z działalności MOPS, MKRPA i innych jednostek ujętych w Strategii.

Aktualizacja strategii

Przeglądy aktualizacyjne Strategii będą odbywały się co roku na podstawie sprawozdań i ewaluacji prowadzonych działań.

Finansowanie strategii

Potrzeba określenia ram finansowych strategii rozwiązywania problemów społecznych wynika z treści art. 16 b. ust. 2 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej. Jednym z warunków realizacji wskazanych celów w strategii rozwiązywania problemów społecznych jest jej finansowanie. Podstawowym źródłem finansowania powyższej Strategii będą środki pochodzące z budżetu Miasta Sulejówek. Zaplanowane zadania będą finansowane także przez:

- budżet Wojewody,
- budżet Samorządu Województwa,
- Fundusz Pracy,
- projekty systemowe i konkursowe w ramach środków z Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- środki z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych,
- środki Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego,
- środki finansowe pozyskiwane przez organizacje pozarządowe,
- środki własne podmiotów uczestniczących w realizacji Strategii.

Prognozy wykorzystane do sporządzenia ram finansowych Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Sulejówek przyjęto w oparciu o procentową strukturę wydatków socjalnych w latach 2019-2020, która została opracowana na podstawie oceny zasobów pomocy społecznej.

W prognozie na lata 2021-2027 zastosowano średnią wzrostu 2,5% w skali roku wydatków na pomoc społeczną przewidywanego na podstawie danych Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w mieście.

Ramy finansowe mogą ulec zmianie z uwagi na zmianę przepisów, inflację, zmianę kryteriów dochodowych, sytuację gospodarczą spowodowaną Covid 19.

Środki finansowe na wydatki w pomocy społecznej i innych obszarach polityki społecznej w budżecie jednostki samorządu terytorialnego za 2020 r. w porównaniu do roku 2019 oraz prognoza wydatków na lata 2021-2022

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie pomocy społecznej i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej
1	2019	4.203.569 (w tym pomoc społeczna: 4.012.585 zł.)
2	2020	4.814.546 (w tym pomoc społeczna: 4.613876,63 zł.)
Lp.	rok	Prognoza środków finansowych w zakresie pomocy społecznej i pozostałych zadań w zakresie polityki społecznej
	2021-2027	zakłada się wzrost wydatków o 2,5 % w skali każdego roku

Lp.	rok	Wysokość środków finansowych na przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii
	2019	399.805 zł.
	2020	269.300,38 zł.
Lp.	rok	Prognoza wydatków finansowych na przeciwdziałanie alkoholizmowi i narkomanii
	2021-2027	zakłada się wzrost wydatków o 2,5 % w skali każdego roku
Lp.	rok	Wysokość środków finansowych w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej (pomoc dla uczniów o charakterze socjalnym i o charakterze motywacyjnym)
1	2019	110.665 zł.
2	2020	72.866 zł.
L.p	rok	Prognoza wydatków w zakresie edukacyjnej opieki wychowawczej na pomoc dla uczniów o charakterze socjalnym i o charakterze motywacyjnym)
	2021-2027	zakłada się wzrost wydatków o 2,5 % w skali każdego roku

Ewaluacja

Ewaluacja oznacza systematyczne zbieranie, analizę i interpretację danych w celu określenia wartości strategii. W szerokim pojęciu proces ten musi odpowiadać na pytanie, w jakim stopniu strategia rozwiązuje realne problemy społeczności lokalnej, w wąskim zaś aspekcie ewaluacja koncentruje się na realizacji oceny zapisów strategii np. wskaźników realizacji celów i zadań strategii oraz rozwiązywanie problemów.

Ewaluacji podlegać będzie:

- ☐ materiał empiryczny stanowiący podstawę do analiz i ocen;
- ☐ ocena trafności, skuteczności, efektywności, użyteczności, trwałości i spójności.

Analiza przeprowadzona zostanie w szczególności pod kątem identyfikacji obszarów ryzyka i barier dla skutecznej i efektywnej realizacji procesów monitorowania i ewaluacji i określenia nowych zagrożeń. Do ewaluacji zostanie wykorzystana metoda samodzielnej oceny stopnia realizacji Strategii i osiągniętych efektów, dokonywana siłami własnymi na podstawie zbioru informacji pochodzących z monitoringu, wsparta dodatkowymi narzędziami oceny.

Planuje się stosowanie metod i technik badań społeczno-ekonomicznych służących pomiarowi efektów oraz wyjaśnieniu mechanizmów interwencji publicznej z wykorzystaniem:

- ☐ ilościowych metod badawczych – pozwoli to na gromadzenie i analizę informacji liczbowych, poznanie częstości występowania badanego zjawiska oraz określenie poziomu zależności, jakie występują pomiędzy różnymi danymi;
- ☐ technik: ankiet, zestawienia danych (np. koszty, ilość świadczeniobiorców, ilość usług);
- ☐ narzędzi: tabel, wykresów, diagramów.

Planuje się przeprowadzenie w I kw. 2028 roku ewaluację końcową, która będzie stanowić obiektywną ocenę założeń, procesu realizacji i rezultatów pod względem stosowności, skuteczności, trwałości, efektywności, a także użyteczności podjętych w ramach Strategii działań.

9. ZESTAWIENIE TABEL, WYKRESÓW, MAP

Tabela 1. Liczba i rodzaj świadczeń pieniężnych na terenie gminy Sulejówek. Stan na 2020 r.	14
Wykres 1. Liczba mieszkań na terenie Sulejówka: ogółem w latach 1995- 2018.....	9
Wykres 2. Ludność gminy Sulejówek w latach 1995- 2020 r.	9
Wykres 3. Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie Sulejówka w latach 1995- 2019	10
Wykres 4. Zameldowania, wymeldowania i saldo migracji w latach 1995- 2019 na terenie gminy Sulejówek.....	10
Wykres 5. Liczba pracujących według sektorów w latach 2006- 2019 na terenie gminy Sulejówek ...	11
Wykres 6. Liczba bezrobotnych na terenie gminy Sulejówek w latach 2004- 2019.....	11
Wykres 7. Jak często spożywa Pan/ Pani alkohol?	16
Wykres 8. Ile porcji alkoholu wypija Pan/i w ciągu całego dnia, w którym Pan/i pije? Porcja to szklanka.....	16
Wykres 9. Jak często zażywa Pan/i środki psychoaktywne (narkotyki, dopalacze, leki w celu odurzania)?.....	17
Wykres 10. Jakie są według Pana/i główne przyczyny problemów społecznych mieszkańców powodujące trudne warunki życia?.....	17
Wykres 11. Według Pana/i z jakimi problemami społecznymi najczęściej spotykają się osoby	18
Wykres 12. Czy Pana/i zdaniem problem przemocy domowej związany jest z:.....	18
Wykres 13. Czy znasz przypadki występowania przemocy w rodzinie w Twojej okolicy lub o nich słyszałeś/aś?	19
Wykres 14. Czy doświadczasz przemocy bezpośrednio ze strony członka Twojej rodziny?	19
Wykres 15. Jakie negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzega Pan/i najczęściej? (Pytanie wielokrotnego wyboru).	20
Wykres 16. Poniżej wymieniono różne formy przemocy, jakie mogą mieć miejsce w rodzinie. Proszę zaznaczyć odpowiedź, jeśli doświadczyłeś/aś którejś z poniższych form. Czy zdarza się, że ktoś bliski:	21
Wykres 17. Czy doświadczyła Pan/i osobiście wykluczenia ze względu na:.....	22
Wykres 18. Czy problem ubóstwa jest obecny w Gminie Sulejówek?	23
Wykres 19. Czy w Pana/i środowisku znajdują się osoby żyjące na granicy ubóstwa, starsze i bezdomne, które z tych powodów doznały wykluczenia z życia społeczeństwa lokalnego?.....	23
Wykres 20. Czy w Pana/i opinii osoby starsze są marginalizowane w Gminie Sulejówek?.....	24
Wykres 21. Jakie są według Pana/i główne potrzeby starszych ludzi w Państwa środowisku lokalnym?	24
Wykres 22. Czy często spotyka się Pan/i z osobami niepełnosprawnymi na terenie gminy?	25
Wykres 23. Czy w Pana/i rodzinie są osoby z niepełnosprawnością?.....	25
Mapa 1. Położenie gminy Sulejówek.....	8